

Eindrapport Burgerberaad Afvalinzameling Heemstede

Inleiding

In 2024 heeft het eerste burgerberaad van Heemstede plaatsgevonden. In dit rapport leest u wat de inhoudelijk opbrengst is en hoe het proces verliep.

Het burgerberaad in Heemstede is mede op initiatief van een aantal inwoners georganiseerd. Zij zagen het burgerberaad als een mooie aanvulling op de bestaande democratie. Als een kans om inwoners een stem te geven bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en ervoor te zorgen dat deze vraagstukken worden verrijkt met kennis, ervaring en inzichten van inwoners.

Het onderwerp voor het eerste burgerberaad van Heemstede is afvalinzameling.

Goede afvalinzameling is belangrijk. Als afval niet goed gescheiden wordt, kan het niet worden hergebruikt. Het belandt dan in de verbrandingsoven. Dat is niet alleen slecht voor het milieu en duur, maar ook zonde. Want goed gescheiden afval kan vaak ook op een duurzame manier verwerkt worden tot nieuwe producten. Zoals compost, biogas, verpakkingsmateriaal en zelfs tennisballen.

Er is een landelijke afspraak om in 2025 nog maar 100 kilo restafval per inwoner te hebben. Ook moet 75% van al het afval gescheiden zijn. Zover zijn we helaas nog lang niet in onze gemeente. Daarom moeten er nú keuzes gemaakt worden. Keuzes die belangrijk zijn voor onze toekomst en die elke inwoner van Heemstede aangaan.

Een burgerberaad over dit onderwerp biedt inwoners de kans om hier zelf invloed op uit te oefenen.

Het burgerberaad heeft zich gebogen over de vraag welk afvalinzamelsysteem Heemstede in moet voeren om de afgesproken doelen op korte en lange termijn te halen. Daarnaast heeft het burgerberaad ook gekeken naar welke maatregelen helpen de nieuwe manier van afval inzamelen tot een succes te maken. En hoe gedragsverandering het beste kan worden gestimuleerd.

De adviezen van het burgerberaad leest u in het eerste deel van dit rapport. Dit deel start met een voorwoord van het burgerberaad zelf. In het tweede deel gaan we in op het proces dat doorlopen is. Daar leest u bijvoorbeeld informatie over de loting, opzet van bijeenkomsten en de communicatie.

Inhoud

DEEL 1 De adviezen van het burgerberaad

1.1	Voorwoord	5
1.2	Overzicht adviezen	6
	Advies 1 Omgekeerd inzamelen	7
	Advies 2 De financiële prikkel	8
	Advies 3 Ondergrondse containers altijd beschikbaar	9
	Advies 4 Van onwetendheid naar duurzaamheid	10
	Advies 5 Afval openbare ruimte	11
	Advies 6 Toegankelijkheid brengparken	12
	Advies 7 Voorbereiding apart inzamelen incontinentiemateriaal luierstroom	13
	Advies 8 Optimalisering/communicatie gebruik milieustraat	14
	Advies 9 Quick wins	15
	Advies 10 Belang VANG doelstellingen	16

DEEL 2 Toelichting op proces

2.1	Organisatie van het burgerberaad	18
	Voortraject	18
	Raadsbesluit	18
	Begeleidingsgroep	18
	Evaluatie	18
2.2	Samenstelling van het burgerberaad	20
	Uitgangspunten loting	20
	Eerste loting	20
	Tweede loting	21
	Ontwikkeling samenstelling burgerberaad	22
2.3	Communicatie	24
	Communicatie met deelnemers	24
	Communicatie met het dorp	24
2.4	Gespreksbegeleiding en procesafspraken	25
	Gespreksbegeleiding	25
	Procesafspraken	25
2.5	De bijeenkomsten	27
	Bijeenkomst 1: kennismaken	28
	Bijeenkomst 2: informatie van experts	29
	Bijeenkomst 3: start met het maken van de adviezen	30
	Bijeenkomst 4: aanscherpen van de adviezen	31
	Bijeenkomst 5: de definitieve adviezen en definitieve stemming	32

Bijlagen

Bijlage 1	Vraagstelling en kaders	35
Bijlage 2	Raadsbesluit juni 2023	36

Deel 1

De adviezen van Het burgerberaad

1.1 Voorwoord

Beste lezer,

In het voorjaar van 2024 is het eerste Heemstedse Burgerberaad van start gegaan: honderd inwoners zijn ingeloot en een deel hiervan heeft zich gedurende drie zaterdagen en twee avonden enthousiast en betrokken ingezet voor het gemeentelijk vraagstuk van een nieuw afvalinzamelingssysteem waarmee de hoeveelheid restafval per huishouden flink wordt verminderd. Dat is gelukt: op 15 juni 2024 heeft het Burgerberaad tien adviezen opgeleverd.

Het Burgerberaad bestaat uit inwoners woonachtig in hoog- en laagbouw, jong en oud, nieuwkomers en lang gevestigde inwoners, kleine en grote gezinnen. Met recht kan deze groep representatief worden genoemd voor de Heemstedse bevolking. In de loop van de tijd is het aantal deelnemers enigszins afgenomen; dit is in lijn met de opkomst bij andere burgerberaden en heeft geen gevolgen voor de representativiteit van dit beraad.

Door middel van een stemming hebben we besloten dat een meerderheid van minimaal tweederde nodig is voor het aannemen van een advies. Het feit dat alle adviezen die zijn aangenomen, een ruime meerderheid hebben gekregen, onderstreept het draagvlak onder de deelnemers van het Burgerberaad.

Voor haar adviezen heeft het Burgerberaad experts geraadpleegd, stukken gelezen en veel gediscussieerd. Hieruit is duidelijk geworden dat om de hoeveelheid restafval te verminderen er drie belangrijke pijlers zijn die het succes van de implementatie van een advies bepalen: een financiële prikkel, service en communicatie. Drie adviezen richten zich hier specifiek op, namelijk 'Omgekeerd inzamelen' (advies 1), 'Financiële prikkel' (advies 2) en 'Van onwetendheid naar duurzaamheid' (advies 4). Het Burgerberaad verzoekt de Gemeenteraad om deze drie adviezen voorop te stellen in de uitvoering.

Na deze periode van intensieve inzet wil het Burgerberaad het onderwerp afvalinzameling niet direct loslaten. We blijven graag betrokken bij de besluitvorming in de raad en bij de communicatie- inspanningen die nodig zijn om de nieuwe wijze van afvalinzameling een succes te maken. Wij willen onze adviezen uiteraard toelichten en daarnaast wil een kleine groep de uitvoering ervan blijven volgen.

Tot slot wil het Burgerberaad haar dank uitspreken voor de warme ontvangst op het raadhuis en de ondersteuning waarmee we in vier maanden tot dit resultaat hebben kunnen komen: de verschillende deskundigen, de aangeleverde informatie, de tolken en de hulp van de ambtenaren van de gemeente Heemstede. Adviesbureau EMMA willen we graag bedanken voor de zeer prettige begeleiding van de bijeenkomsten. We waarderen de aanwezigheid van de wethouder en enkele raadsleden bij de start en de sluiting van het beraad.

We sluiten af met de constatering dat deze nieuwe vorm van democratie onder de deelnemers van het Burgerberaad tot veel enthousiasme en - volgens ons - een goed resultaat heeft geleid. Een vervolg op dit eerste Burgerberaad juichen wij dan ook zeker toe!

Met vriendelijke groet,

de leden van het eerste Burgerberaad Heemstede

Heemstede, 10 juli 2024

1.2 Overzicht adviezen

Op de volgende pagina's staan de adviezen van het burgerberaad.

Per advies is steeds aangegeven wat het percentage voor- en tegenstemmers was tijdens de stemming op de laatste bijeenkomst.

Het laatste advies, over het belang van de VANG doelstellingen, gaat over het geheel aan adviezen. Het benadrukt het belang van de adviezen 1, 2 en 4 en geeft daarmee ook een zekere prioritering aan voor de uitvoering van de adviezen.

Overzicht adviezen	
Advies 1	Omgekeerd inzamelen
Advies 2	De financiële prikkel
Advies 3	Ondergrondse containers altijd beschikbaar
Advies 4	Van onwetendheid naar duurzaamheid
Advies 5	Afval openbare ruimte
Advies 6	Toegankelijkheid brengparken
Advies 7	Vorbereiding apart inzamelen incontinentiemateriaal luierstroom
Advies 8	Optimalisering/communicatie gebruik milieustraat
Advies 9	Quick wins
Advies 10	Belang VANG doelstellingen

Advies 1: Omgekeerd inzamelen

(stemmen voor 93%, stemmen tegen 7%)

1. Probleem

Welk probleem willen we oplossen?

Het serviceniveau van restafval is te hoog en te aantrekkelijk ten opzichte van andere afvalstromen. Dit resulteert in slechte afvalscheiding en recycling. Daardoor bevat het restafval nog teveel herbruikbare grondstoffen.

2. Hoe willen we dit probleem oplossen?

Welke maatregelen / oplossingen / aanpak stellen we voor om dit probleem op te lossen?

Het burgerberaad adviseert de volgende uitgangspunten voor afvalinzameling in de gemeente Heemstede.

Hoogbouw:

Alle afvalstromen (papier, glas, PMD, GFT en restafval) naar een brengpark

Laagbouw:

- Papier: brengpark
- Glas: brengpark
- PMD: ophalen aan huis
- GFT: ophalen aan huis
- Restafval: brengpark

Het burgerberaad ziet een aantal uitgangspunten in de uitvoering (bij zowel laag- als hoogbouw):

- De afstand tot het brengpark zou zo klein mogelijk moeten zijn.
- Toegankelijkheid voor minder validen en ouderen
- Geen volle bakken: de gemeente moet dit monitoren en zorgen dat er te allen tijde voldoende ruimte is in de brengparken.

Met betrekking tot het bovenstaande is een verbetering ten opzichte van de huidige situatie nodig (zie bijvoorbeeld advies 3 en 6)

3. Wat moet de gemeente Heemstede hiervoor doen?

Hoe kan de gemeente deze oplossing realiseren?

Het burgerberaad adviseert het bovenstaande als uitgangspunt voor de gemeente Heemstede. Waar nodig heeft de gemeente Heemstede ruimte om hiervan af te wijken, als de inrichting van een wijk daarom vraagt, of als een wijk de VANG doelstellingen al haalt. Het burgerberaad ziet dat er een samenhang is tussen de invoering van een afvalinzamelsysteem en DIFTAR. Het is aan de gemeente Heemstede om de volgorde van de afvalinzameling daarvan te bepalen, op basis van best-practices. Maak daarbij bijvoorbeeld gebruik van kennis van de NVRD.

Advies 2: De financiële prikkel

(stemmen voor 93%, stemmen tegen 7%)

1. Probleem

Welk probleem willen we oplossen?

Er is meer restafval dan nodig is, onder andere door de ruime aanwezigheid van 'grondstoffen' in restafval, waardoor de VANG-doelstellingen niet worden gehaald.

2. Hoe willen we dit probleem oplossen?

Welke maatregelen / oplossingen / aanpak stellen we voor om dit probleem op te lossen?

- Door financiële prikkels (DIFTAR) verandert het gedrag van burgers waardoor ze restafval en 'grondstoffen' beter gaan scheiden en afzonderlijk inleveren
- De DIFTAR prikkel dient te gelden voor alle burgers (ongeacht het inzamelsysteem in hun wijk), zodat iedereen hetzelfde betaalt per afvaleenheid;
- De concrete DIFTAR maatregelen die worden toegepast moeten worden gekozen op basis van 'best practices', zoals die door het NVRD kenniscentrum kunnen worden aangeleverd.
- Het burgerberaad heeft positieve verhalen gehoord over een DIFTAR-systeem met tikken toegepast bij het wegbrengen van restafval.

3. Wat moet de gemeente Heemstede hiervoor doen?

Hoe kan de gemeente deze oplossing realiseren?

- De gemeente moet DIFTAR invoeren;
- De gemeente moet zich op korte termijn over het hoe (inclusief fasering) en best practices door het NVRD-kenniscentrum laten voorlichten;
- Uit die voorlichting zal blijken welke conclusies men kan trekken over de DIFTAR maatregelen die het beste werken in combinatie met het te kiezen inzamelsysteem (eventueel per wijk);
- Die conclusies dient de gemeente te volgen en de monitorgroep van het burgerberaad zal dit opvolgen
- Het invoeren van DIFTAR moet met een goed communicatieplan gebeuren;

Advies 3: Ondergrondse containers altijd beschikbaar

(stemmen voor 97%, stemmen tegen 3%)

1. Probleem

Welk probleem willen we oplossen?

De ondergrondse containers worden niet tijdig geleegd. Het gevolg is dat de ondergrondse containers bij de brengparken vaak te vol zijn, waardoor afval naast de containers belandt. Het gaat hierbij vooral om papier en plastic. Bijkomend gevolg is dat mensen hun afval bij het restafval weggooien.

2. Hoe willen we dit probleem oplossen?

Welke maatregelen / oplossingen / aanpak stellen we voor om dit probleem op te lossen?

- Meerlanden leegt de ondergrondse containers tijdig op basis van verbeterde dataverzameling en monitoring.
- In het geval er toch een volle container is, moet dit makkelijk gemeld kunnen worden (QR-code).
- De openbare ruimte wordt aantrekkelijker gemaakt (bijvoorbeeld door bloemperken), zodat er minder afval naast de containers belandt. Belangrijk hierbij is dat het brengpark goed toegankelijk blijft voor iedereen.
- De brengpark-'opa/oma' houdt toezicht op een brengpark en houdt contact met de gemeente en/of de Meerlanden.
- Bij vervanging van de containers wordt gekozen voor een systeem waarbij karton en plastic wordt samengeperst
- Quickwin: sticker op alle ondergrondse containers met daarop de adressen van andere ondergrondse containers in de buurt, zodat duidelijk is waar het afval nog meer naartoe gebracht kan worden.

3. Wat moet de gemeente Heemstede hiervoor doen?

Hoe kan de gemeente deze oplossing realiseren?

- Het contract met de Meerlanden aanscherpen om bovenstaande te realiseren.
- De gemeente maakt de openbare ruimte rondom de brengparkjes aantrekkelijk
- De gemeente organiseert het idee van de brengpark-'opa/oma'

Advies 4: Van onwetendheid naar duurzaamheid

(stemmen voor 97%, stemmen tegen 3%)

1. Probleem

Welk probleem willen we oplossen?

- Het afval wordt niet goed gescheiden
- Mensen hebben onvoldoende kennis over het goed scheiden van afval
- Mensen zijn onvoldoende gemotiveerd om goed te scheiden
- Informatie over correcte afvalscheiding bevat nu te veel afkortingen en vaktaal

2. Hoe willen we dit probleem oplossen?

Welke maatregelen / oplossingen / aanpak stellen we voor om dit probleem op te lossen?

- Een professionele campagne opzetten met één duidelijke branding (logo etc.). Deze campagne via verschillende kanalen verspreiden met inzet van het burgerberaad.
- De professionele campagne specifiek richten op top 10 meest verkeerd weggegooid producten
- We zien een motivatie rol voor de burgemeester bij de aftrap van de professionele campagne
- Professionele campagne in Jip en Janneke taal
- Betrek zoveel mogelijk lokale bewoners bij de professionele campagne (bijvoorbeeld lokale vakstudenten, burgerberaadsleden)

3. Wat moet de gemeente Heemstede hiervoor doen?

Hoe kan de gemeente deze oplossing realiseren?

Communicatieplan opstellen

- Diverse doelgroepen
- Diverse media
- Juiste boodschap op het juiste moment
- Zoek media op

De gemeente moet zich met verschillende campagnemiddelen richten op verschillende doelgroepen. In het plan wordt opgenomen welk campagnemiddel wordt ingezet voor welke doelgroep. Een campagne is essentieel om draagvlak te creëren voor de noodzakelijke gedragsverandering. Ter positieve motivatie op vaste momenten updates geven over de voortgang in de VANG-doelen in de professionele campagne.

Voorbeelden van campagne mogelijkheden zijn; posters, bericht in de Heemsteder, reel, meerlandenapp, social media, influencers of banners op de Binnenweg.

Advies 5: Afval openbare ruimte

(stemmen voor 81%, stemmen tegen 19%)

1. Probleem

Welk probleem willen we oplossen?

Heemstede past vooralsnog geen bronscheiding toe op openbare afvalbakken (op straat).

2. Hoe willen we dit probleem oplossen?

Welke maatregelen / oplossingen / aanpak stellen we voor om dit probleem op te lossen?

- Indien financieel haalbaar passen we de openbare afvalbakken zoveel mogelijk aan op diverse afvalstromen (PBM, rest), met name in drukke gebieden en bij evenementen.
- Frequent de afvalbakken legen.

3. Wat moet de gemeente Heemstede hiervoor doen?

Hoe kan de gemeente deze oplossing realiseren?

Openbare afvalbakken in drukke gebieden vervangen door gescheiden afvalbakken als pilot

Advies 6: Toegankelijkheid brengparken

(stemmen voor 95%, stemmen tegen 5%)

1. Probleem

Welk probleem willen we oplossen?

Huidige brengparken zijn niet optimaal toegankelijk. Gaat om zowel de omgeving van het brengpark als ook om het gebruiksgemak (bediening kleppen)

2. Hoe willen we dit probleem oplossen?

Welke maatregelen / oplossingen / aanpak stellen we voor om dit probleem op te lossen?

Hou bij inrichting van de brengparkjes rekening met toegankelijkheid voor alle doelgroepen (bijv. mindervaliden en ouderen)

3. Wat moet de gemeente Heemstede hiervoor doen?

Hoe kan de gemeente deze oplossing realiseren?

Meenemen in beheer openbare ruimte, om te zorgen voor:

- Veilige toegang en zichtbaarheid
- Schone omgeving

Advies 7: Voorbereiding apart inzamelen incontinentiemateriaal luierstroom

(stemmen voor 97%, stemmen tegen 3%)

1. Probleem

Welk probleem willen we oplossen?

Het percentage incontinentie (luiers) materiaal in restafval in Heemstede is 10-12%. Dit getal terugbrengen naar maximaal het landelijk 5% niveau

2. Hoe willen we dit probleem oplossen?

Welke maatregelen / oplossingen / aanpak stellen we voor om dit probleem op te lossen?

- Maak een realistisch voorbereidend plan inclusief begroting (reserveer hiervoor budget).
- Oefen invloed uit in de regio om komst luiersfabriek te versnellen
- Inventariseer bestaande duurzame alternatieven van incontinentiemateriaal

3. Wat moet de gemeente Heemstede hiervoor doen?

Hoe kan de gemeente deze oplossing realiseren?

Maak een SMART plan

- Onderzoek opties eventueel d.m.v. pilots per doelgroep
- Maak een financieel plan en reserveer budget
- Communicatieplan

Begin op tijd en probeer het onderzoek af te ronden vóór zomer 2025

Advies 8: Optimalisering/communicatie gebruik milieustraat

(stemmen voor 93%, stemmen tegen 7%)

1. Probleem

Welk probleem willen we oplossen?

De milieustraat moet meer bezocht worden

- Men denkt dat men moet betalen
- Men weet onvoldoende welke "grondstoffen" daar allemaal welkom zijn
- Men vreest lange wachttijden
- Men vreest fysieke inspanning

2. Hoe willen we dit probleem oplossen?

Welke maatregelen / oplossingen / aanpak stellen we voor om dit probleem op te lossen?

Communicatie = sleutelwoord

- In de feedback wordt gemeld dat betere communicatie mogelijk is. Welke communicatie kanalen hebben we het dan over?
- Link naar de website duidelijker communiceren
- Duidelijkheid over kosten → een kuub is te abstract
- Fysieke en/of digitale plattegrond van het terrein van Meerlanden maken, zodat iedereen weet wat waar mag worden weggebracht.

3. Wat moet de gemeente Heemstede hiervoor doen?

Hoe kan de gemeente deze oplossing realiseren?

- Compost op te halen op meerdere locaties in Heemstede. Tip • QR code op de zak met extra info
- Herintroduceren Heemsteeds karretje (mobiele milieustraat) • uitleggen wat dit precies is, of het echt nodig is en wat de kosten ongeveer zijn?
- Moderniseren milieustraat in Heemstede • aanmeldpaal?
- Afstemmen met Meerlanden dat de Meerlanden app wordt verbeterd. Voorbeelden zijn: a) leesbaarder maken in eenvoudigere taal en meerdere talen, b) gebruik duidelijkere icoontjes/foto's, c) vermijd afkortingen en jargon, d) vermeld wat je niet kan weggoeien (bijv. nat papier), e) laat de app door burgers testen op taal en gebruiksgemak

Advies 9: Quick wins

(stemmen voor 68%, stemmen tegen 32%)

1. Probleem

Welk probleem willen we oplossen?

Snelle, goedkope en zichtbare toepassing van de opdracht aan het Burgerberaad.

2. Hoe willen we dit probleem oplossen?

Welke maatregelen / oplossingen / aanpak stellen we voor om dit probleem op te lossen?

- A. Voor nieuwe bewoners van Heemstede:
Zij krijgen bij inschrijving een welkomstpakket over afvalinzameling met ten minste:
1. Een flyer met een uitleg in meerdere 'Jip-en Janneke-taal en talen' over hoe de afvalinzameling in Heemstede werkt;
 2. Een stevige sticker, inclusief uitleg over wat in welke bak hoort – voor zowel op de grijze als groene bak;
 3. Een gratis GFT aanrechtbakje.
- B. Voor ouders van nieuw geboren kinderen:
Krijgen bij de aangifte van een baby een gratis proefpakket met wasbare luiers, inclusief uitleg over hoe het werkt
- C. Voor alle Heemstedse huishoudens:
1. Doorgaan met het gratis af te halen GFT aanrecht bakje;
 2. Een huis aan huis verspreide 'opfris uitleg' over wat wel en niet hoort in welke bak, inclusief een daarbij behorende sticker voor op de groene en grijze bak;
 3. Bij bezoek aan de milieustraat een gratis zak compost met op de zak een QR code over hoe de milieustraat werkt.

3. Wat moet de gemeente Heemstede hiervoor doen?

Hoe kan de gemeente deze oplossing realiseren?

Aanvullend aan invulling gevend op bovenstaande A,B, C punten:

1. Committeren zich aan het legen van publieke containers vóór het weekend en vrije dagen én uitbreiding van het aantal kleine afvalbakje bij publieke containers (hondenpoep!)
2. Blijven stimuleren en aandacht vragen – in het brede verband van 'Heemstede Duurzaam', via de Heemsteder en de sociale media over: 'Van afval naar grondstof', verminderen restafval, reparatieopties en andere onderwerpen
3. Het omruilen van grote naar kleine grijze bakken blijven stimuleren
4. De gemeente nodigt jaarlijks bewoners uit met ideeën te komen over quick-wins voor afvalinzameling

5. Sticker aanbrengen bij alle brengparkjes met informatie over de meest nabije brengparken c.q. containers
6. Kijk nog eens scherp naar het taalniveau en- gebruik en informatie – afstemming op zowel de site van zowel Heemstede als Meerlanden

Advies 10: Belang VANG doelstellingen

(stemmen voor 86%, stemmen tegen 14%)

Adviezen 1 (inzamelingssysteem), 2 (DIFTAR) en 4 (Communicatie) betreffen de drie meest effectieve knoppen om de VANG-doelstellingen te gaan halen in de gemeente Heemstede.

Ongeacht het belang van alle overige adviezen, mogen deze drie niet worden geofferd vanwege budgettaire of praktische prioriteit van de overige adviezen.

Deel 2

Toelichting op het proces

2.1 Organisatie van het burgerberaad

Voortraject

Het burgerberaad in Heemstede kent een bijzonder voortraject.

In 2021 organiseerde de gemeente Heemstede een Quick Scan Lokale Democratie. Dit is een enquête van BZK/VNG die de stand van de lokale democratie meet. De uitkomsten van de enquête werden besproken in twee bijeenkomsten waaraan zowel inwoners, ambtenaren collegeleden als raadsleden deelnamen. Uit deze bijeenkomsten volgden drie werkgroepen die met de resultaten aan de slag gingen.

Eén van de werkgroepen was de werkgroep 'Samen besturen'. De werkgroep bestond uit inwoners en ambtenaren. De werkgroep heeft afstemming gezocht met het college en raadsleden van iedere fractie. Deze werkgroep heeft een voorstel voor het organiseren van een burgerberaad voor Heemstede uitgewerkt. Dit heeft zij gedaan op basis van advies van experts, onderzoek en ervaringen van andere gemeenten.

De werkgroep zag meerdere lopende onderwerpen die baat zouden hebben bij een burgerberaad. Na zorgvuldige afweging, onder andere op basis van twee gesprekken met een aantal raadsleden en de zienswijze van de commissie Samenleving (4 april 2023), is de keus gevallen op het onderwerp 'afvalinzameling'.

Raadsbesluit

Het voorstel van de werkgroep 'Samen besturen' is besproken in de raadsvergadering van 8 juni 2023. De raad stemde unaniem in met het voorstel. Met dit raadsbesluit was de geboorte van het eerste Heemstedse burgerberaad een feit.

In het raadsbesluit heeft de raad ook aangegeven wat hij doet met de adviezen van het burgerberaad. Dit heet ook wel het mandaat van de raad. Het mandaat dat de raad heeft gegeven, is dat hij de adviezen van het burgerberaad in principe omarmt of beargumenteerd anders besluit.

Naast het mandaat, staan in het raadsbesluit ook de vraagstelling en een aantal inhoudelijke kaders die de raad meegeeft aan het burgerberaad. Deze vindt u terug in Bijlage 1.

In bijlage 2 vindt u het gehele raadsbesluit. Inclusief een aangenomen amendement dat betrekking heeft op de kaders van het burgerberaad.

Begeleidingsgroep

Het initiatief voor het houden van een burgerberaad komt mede van inwoners. Daarom heeft de raad besloten om inwoners ook bij de *organisatie* van het burgerberaad een belangrijke rol te geven. Ook dit is, op aangeven van de werkgroep 'Samen besturen', opgenomen in het raadsbesluit. De taak van de werkgroep 'Samen besturen' eindigde bij het raadsbesluit. Daarna werd een nieuwe groep inwoners geworven die verantwoordelijk was voor de *organisatie* van het burgerberaad. Deze groep heette de 'Begeleidingsgroep'. Deze groep heeft alle relevante keuzes gemaakt die betrekking hebben op de organisatie van het burgerberaad. Bijvoorbeeld de criteria waarop de loting plaatsvond, de opzet van de bijeenkomsten en wijze van communicatie en gespreksbegeleiding. Leidend bij deze keuzes waren de uitgangspunten uit het raadsbesluit en het beschikbare budget van €75.000.

De raad was opdrachtgever van de begeleidingsgroep. Twee raadsleden hadden

de rol van vertegenwoordigers van de gemeenteraad. Zij ontvingen regelmatig informatie over besluiten van de begeleidingsgroep. Ook konden zij door de begeleidingsgroep benaderd worden als gesprekspartner namens de raad.

De begeleidingsgroep werd ondersteund door ambtenaren en een extern adviseur. De extern adviseur was van bureau EMMA, een bureau dat veel ervaring heeft met burgerberaden.

Evaluatie

Onderdeel van het raadsbesluit was ook dat de begeleidingsgroep de opdracht had om te zorgen voor een gedegen evaluatie van het burgerberaad. Op basis van deze evaluatie kan de raad besluiten of hij vaker een burgerberaad wil organiseren.

Heemstede maakt deel uit van twee landelijke trajecten die zowel helpen bij de organisatie als evaluatie van het burgerberaad.

Het eerste traject is de pilot burgerberaden van het ministerie van BZK en de VNG. Hierbij werden 8 gemeenten gevolgd bij de organisatie van hun burgerberaden. Deze pilot bestond uit meerdere bijeenkomsten met de pilotgemeenten. Daar werden ervaringen uitgewisseld en werd advies gegeven door experts. Ook zijn er twee landelijke bijeenkomsten geweest die vooral als doel hadden andere gemeenten te laten leren van de ervaringen van de pilotgemeenten.

Aan deze pilot waren ook onderzoekers van de Haagse Hogeschool en de Radboud Universiteit verbonden. Via de contacten met hen is Heemstede aangesloten bij een landelijk onderzoek naar de opzet, het verloop en de impact van burgerberaden. Dit is een tweejarig onderzoek dat wordt gesubsidieerd door SIA-RAAK en wordt uitgevoerd door de Haagse Hogeschool en de Hogeschool van Amsterdam. De onderzoekers benutten ervaringen van verschillende burgerberaden en evalueren drie burgerberaden intensief. Dat zijn de burgerberaden van Amsterdam, Utrecht en Heemstede. Bij deze burgerberaden ontvangen deelnemers zowel voor- als achteraf een enquête. Ook zijn de onderzoekers bij alle bijeenkomsten aanwezig om deze te observeren. Daarnaast is in Heemstede in aanvulling hierop nog gevraagd om een aantal deelnemers te interviewen en ook het proces van de werkgroep en begeleidingsgroep te evalueren.

Het onderzoek vormt de basis voor de evaluatie van het burgerberaad. De raad zal zich hier in het eerste kwartaal van 2025 over buigen. De raad besluit dan óf, en zo ja op welke wijze, een burgerberaad in Heemstede onderdeel gaat uitmaken van het participatiebeleid.

2.2 Samenstelling van het burgerberaad

Uitgangspunten loting

Het doel van de loting was om uiteindelijk te komen tot een groep van 100 Heemstedenaren die op een aantal criteria representatief is voor de Heemstedse samenleving. Het gaat hierbij dus niet om een soort algehele representativiteit, omdat er niet op een onbeperkt aantal criteria geloot kan worden.

De loting vond plaats in twee stappen. Bij de eerste stap van de loting kreeg een grote groep gelote inwoners van 16 jaar en ouder een uitnodigingsbrief om zich aan te melden voor deelname aan het burgerberaad. Op de groep mensen die zich vervolgens heeft aangemeld vond een *gewogen* loting plaats.

Eerste loting

Op basis van landelijke ervaringen met loting, blijkt dat tussen de 2% en 10% van de mensen die een uitnodigingsbrief krijgt, zich aanmeldt. Om een goede gewogen loting te kunnen doen in de tweede stap van de loting zijn ongeveer 300 aanmeldingen nodig. Als wordt uitgegaan van een aanmeldpercentage van zo'n 3%, betekent dit dat 10.000 mensen een uitnodigingsbrief zouden moeten ontvangen.

Omdat Heemstede een kleine gemeente is, zou in dat geval elk huishouden een brief ontvangen. Er is daarom gekozen om minder brieven te sturen, namelijk 7000. Bij 7000 brieven ontvangt 1 op de 3 inwoners van 16 jaar en ouder een brief.

De steekproef om te komen tot deze 7000 mensen is uitgevoerd via de Basisregistratie Personen (BRP). Dat betekent dat mensen persoonlijk een uitnodiging hebben ontvangen. In tegenstelling tot een steekproef via de Basisregistratie Gebouwen (BAG) waarbij een brief geadresseerd is aan de bewoners van een adres.

De leeftijd vanaf 16 jaar (in plaats van 18 jaar) is ook een specifieke keus geweest. Dit vergroot de kans dat jongeren in de leeftijdsgroep tot 25 jaar zich aanmelden.

Deelnemers ontvingen geen financiële vergoeding voor hun deelname.

Na de eerste loting hebben 246 inwoners zich aangemeld; een respons van 3,5 %.

Tweede loting

Bij de tweede stap vindt er een gewogen loting plaats om tot een representatieve groep van 100 Heemstedenaren te komen.

Deze representativiteit wordt bepaald op een aantal criteria. Voor een goede loting zijn dit er maximaal 4. Bij meer criteria wordt de kans om op alle criteria de juiste representativiteit te behalen namelijk klein.

Per criterium wordt gekeken naar hoe de verdeling hiervan in heel Heemstede is. Vervolgens worden deze percentages ook als uitgangspunt genomen voor de loting. In Heemstede zijn bijvoorbeeld meer vrouwen dan mannen. Dat betekent dat er in de gelote groep ook meer vrouwen dan mannen moeten zitten.

De criteria waarop wordt geloot hangen deels samen met het onderwerp waar de loting voor bedoeld is. Twee criteria die bij elk onderwerp van belang zijn voor een goede afspiegeling van de samenleving, zijn geslacht en leeftijd. Voor het onderwerp afvalinzameling is het daarnaast ook relevant dat mensen uit verschillende wijken en verschillende typen woningen deelnemen. Daarom is er in Heemstede op de volgende 4 criteria geloot:

- Leeftijd
- Geslacht

- Geografische spreiding (postcode)
- Type woning (koop/huur)

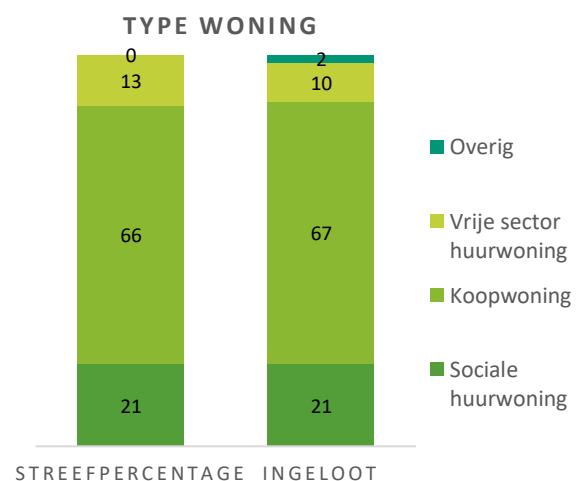
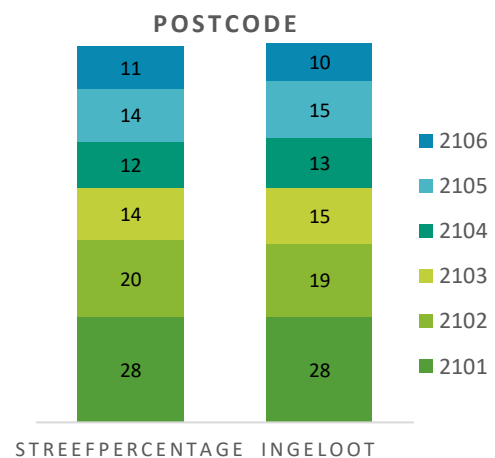
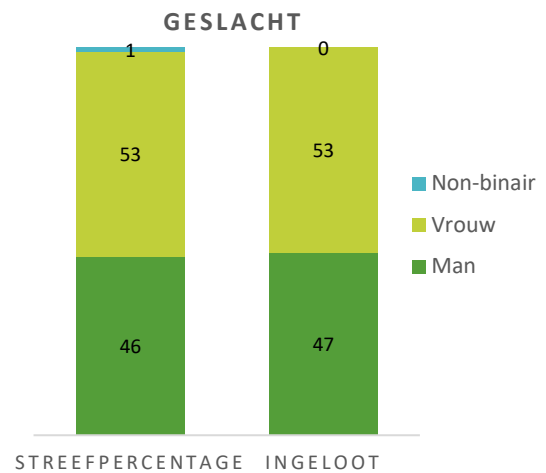
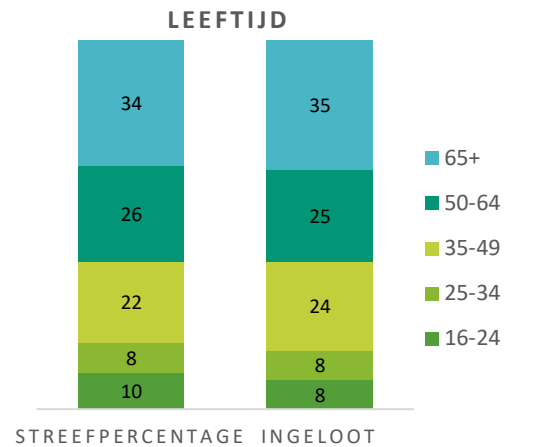
In de variabelen is het onderscheid hoogbouw/laagbouw niet expliciet opgenomen. Reden hiervoor is dat geografische spreiding wel een variabele is, wat er automatisch al voor zorgt dat ook de verschillende woningtypen in de gemeente Heemstede zijn gerepresenteerd. Wel wordt expliciet het onderscheid tussen koop/huur opgenomen, omdat landelijke ervaring leert dat mensen met een huurwoning minder snel geneigd zijn deel te nemen aan een burgerberaad. Bovendien zorgt deze combinatie er ook voor dat er automatisch al grotere kans is op verschillende woningtypen.

Bij de aanmelding hebben inwoners hun gegevens over de vier criteria ingevuld. Uit de ingevulde formulieren bleek, dat onder deze 246 aanmeldingen de vier criteria voldoende vertegenwoordigd waren om bij de tweede loting een verantwoord representatief burgerberaad op de 4 criteria samen te kunnen stellen.

De gewogen loting is uitgevoerd via bureau EMMA. Zij passen dit lotingssysteem toe bij alle burgerberaden die zij organiseren. Op basis van de 4 criteria stelt dit systeem, zonder tussenkomst van wie dan ook, een zo representatief mogelijke groep samen.

In onderstaande tabellen staat een overzicht van de streefpercentages per criterium op basis van de samenstelling van de Heemstedse bevolking. Daarnaast staat steeds weergegeven wat het percentage per criterium was van de 100 ingelote deelnemers. Hieruit blijkt dat de 100 ingelote deelnemers op de 4 criteria een goede representatieve groep vormt voor Heemstede.

Na het uitvoeren van de tweede loting hebben de 100 ingelote deelnemers bericht ontvangen dat zij waren ingeloot.

Ontwikkeling samenstelling burgerberaad

Gedurende het proces zijn er deelnemers afgehaakt. Redenen die men aangaf waren onder andere ziekte, het overlijden van een dierbare of tijdgebrek.

Bij deelnemers die zich afmeldde is altijd geprobeerd samen te zoeken naar een oplossing. Daarnaast zijn deelnemers die zonder afmelding afwezig waren, achteraf gebeld.

Deelnemersaantal	
Bijeenkomst 1	70
Bijeenkomst 2	68
Bijeenkomst 3	52
Bijeenkomst 4	55
Bijeenkomst 5	59

Bij de laatste bijeenkomst is met 59 mensen gestemd over de adviezen. Deze afname in het aantal deelnemers ten opzichte van de ingelote groep deelnemers, vindt bij veel burgerberaden plaats. De percentages die nu bij burgerberaden te zien zijn liggen tussen de 50% en 80% deelnemers bij de laatste bijeenkomst ten opzichte van het aantal deelnemers dat is ingeloot.

Wat veel gemeenten doen om te zorgen dat het streefaantal deelnemers behaald wordt in de wetenschap dat mensen afvallen, is meer mensen inloten dan het streefaantal.

Zo heeft Haarlem bijvoorbeeld 142 mensen ingeloot, in de hoop met 100 deelnemers het burgerberaad af te ronden. In Haarlem waren bij de laatste bijeenkomst 78 deelnemers over. Dat is 55% ten opzichte van het aantal mensen dat is ingeloot, maar 78% van het beoogde aantal van 100.

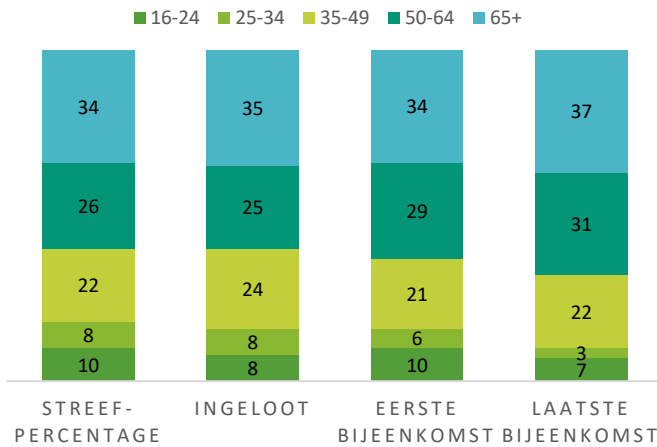
Zoals in de vorige paragraaf is toegelicht, moeten er voor een goede loting bij een hoger aantal deelnemers méér mensen een uitnodigingsbrief ontvangen. Het inwoneraantal van Heemstede is hierbij de beperkende factor.

Daar staat tegenover dat het aantal deelnemers bij de laatste bijeenkomst ten opzichte van het totale inwoneraantal, in het geval van Heemstede wél vele malen hoger ligt dan bij de meeste andere burgerberaden. Deze vinden momenteel namelijk met name plaats bij de grotere gemeenten. En ook bij de grotere gemeenten streeft men over het algemeen naar 100, soms 150, deelnemers.

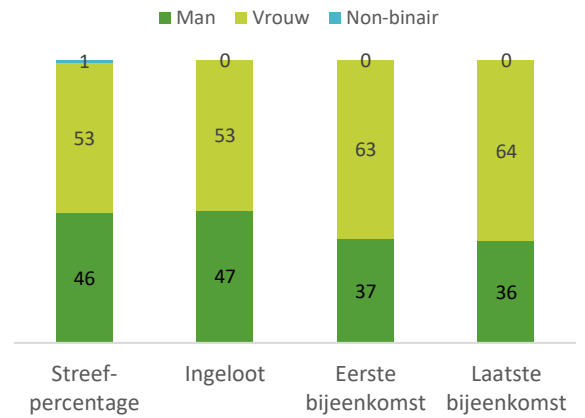
Ondanks dat er deelnemers zijn afgevallen, zijn er op de representativiteit van de 4 criteria geen grote verschillen ten opzichte van de ingelote groep. De grafieken op de volgende pagina laten de samenstelling van het burgerberaad zien tijdens de startbijeenkomst en de laatste bijeenkomst, afgezet tegen de streefsamenstelling en de samenstelling van de groep van 100 ingelote deelnemers.

Daarnaast geeft ook de stemverhouding per advies (te vinden in deel 1 van dit rapport) een duidelijke boodschap. Zeven van de tien adviezen zijn met meer dan 90% van de stemmen aangenomen. De drie voor het burgerberaad belangrijkste adviezen met 93% en 97%.

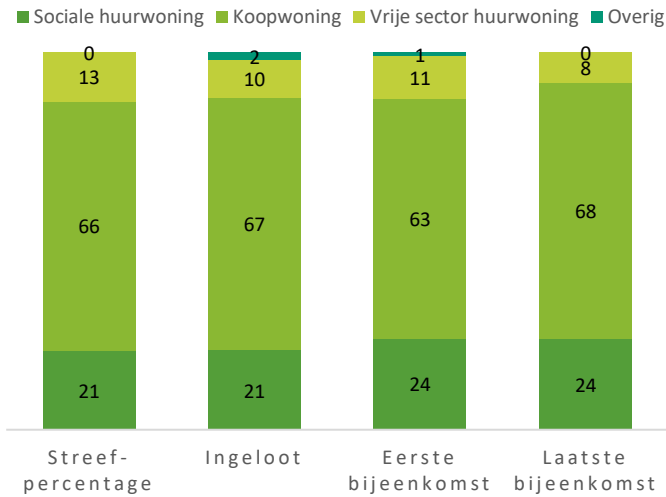
VERDELING LEEFTIJDSGROEPEN (%)

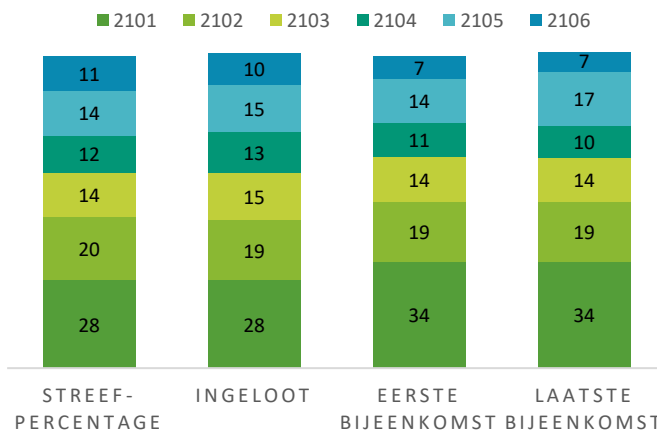
VERDELING GESLACHT (%)

VERDELING TYPE WONING (%)

VERDELING POSTCODES (%)

2.3 Communicatie

Communicatie met deelnemers

De communicatie met de deelnemers vond vooral plaats via e-mail. Hiervoor is een apart e-mailadres gemaakt: burgerberaad@heemstede.nl.

Voorafgaand aan elke bijeenkomst ontvingen de deelnemers het programma en praktische informatie. Na afloop van elke bijeenkomst ontvingen de deelnemers een mail met hierin de opbrengst van de bijeenkomst, gemaakte afspraken en de presentatie.

Ook werd deelnemers gevraagd om vooral met de organisatie contact op te nemen als zij vragen of opmerkingen hadden. Dit konden zij doen door te mailen of via het directe telefoonnummer van één van de leden van het projectteam contact op te nemen.

Voor het delen van bestanden is gebruik gemaakt van een digitaal deelnemersplatform (OneDrive) via bureau EMMA. Deelnemers vonden hier alle presentaties, opbrengsten en afspraken. Ook konden zij hier terecht voor achtergrondinformatie.

Aan het burgerberaad namen ook een aantal anderstaligen deel. Deze deelnemers konden tijdens de bijeenkomst gebruikmaken van een volledige simultaanvertaling door twee simultaantolken. Daarnaast werden de e-mails naar deze deelnemers in het Engels vertaald. Zo konden de anderstaligen volwaardig meedoen.

Communicatie met het dorp

De communicatie over het burgerberaad startte al in de periode waarin het voorstel van de werkgroep 'Samen besturen' voor het houden van een burgerberaad werd aangenomen door de raad. Via persberichten en interviews is hier aandacht aan besteed.

Ook is toen een speciale pagina op de gemeentelijke website aangemaakt www.heemstede.nl/burgerberaad. Dit alles vond plaats in juni 2023.

In de maanden erna werd via de gemeentelijke website, sociale media en de lokale krant een oproep gedaan aan inwoners om zich aan te melden als zij het leuk zouden vinden om deel te nemen aan de begeleidingsgroep die het burgerberaad ging organiseren. Op basis van de aanmeldingen werd vóór de zomervakantie van 2023 de begeleidingsgroep gevormd.

In de maanden dat de begeleidingsgroep bezig was met de voorbereiding van het burgerberaad, werden regelmatig updates gestuurd naar de twee afgevaardigde raadsleden. Specifiek over de loting en de opzet van de evaluatie is de gehele raad geïnformeerd via een collegebericht.

De communicatie met het dorp startte weer toen eind januari 2024 de uitnodigingsbrieven werden gestuurd naar de 7000 gelote inwoners. Op dat moment startte ook de brede communicatie om mensen te enthousiasmeren zich aan te melden als zij een brief hadden ontvangen. Dit is gedaan via de gemeentelijke website, sociale media, posters langs drukke punten in het dorp en via de lokale kranten.

In de periode waarin de bijeenkomsten van het burgerberaad plaatsvonden, is na elke bijeenkomst een kort verslag in tekst en op film geplaatst op de gemeentelijke website. Het filmpje werd ook steeds gedeeld via sociale media. Aan het eind van de laatste bijeenkomst is een persbericht verstuurd met daarin de titels van de adviezen en de algemene strekking ervan. Met dit rapport worden de opgeleverde adviezen van het burgerberaad openbaar. Daarmee zijn ook het proces en de inhoud van de adviezen inzichtelijk voor inwoners.

2.4 Gespreksbegeleiding en procesafspraken

Gespreksbegeleiding

Tijdens de bijeenkomsten van het burgerberaad vonden vaak gesprekken of werkvormen in subgroepen plaats. Om ervoor te zorgen dat alle deelnemers tijdens de gesprekken in subgroepen voldoende ruimte voelden en kregen om hun inbreng te geven, zijn er gespreksbegeleiders ingezet.

De gespreksbegeleiders waren medewerkers van de gemeente die niet zelf in de gemeente woonden en ook niet werkzaam waren op het onderwerp afvalinzameling. De gespreksbegeleiders hadden een neutrale positie en streefden er expliciet naar om inhoudelijk geen invloed op het proces te hebben.

Om zich voor te bereiden op hun rol kregen de gespreksbegeleiders voorafgaand aan het burgerberaad een training. Tijdens deze sessie werd uitleg gegeven over het burgerberaad, de vraag, de randvoorwaarden en het programma op hoofdlijnen. Ook werd de rol van gespreksbegeleider toegelicht, en is er geoefend met een aantal werkvormen die tijdens het burgerberaad zijn ingezet. Daarnaast vond er voorafgaand aan elke bijeenkomst een korte briefing plaats waarin het projectteam de gespreksbegeleiders voorbereidden op het doel van de bijeenkomst, het programma en de verschillende werkvormen.

Procesafspraken

Tijdens de eerste bijeenkomst hebben de deelnemers een aantal procesafspraken gemaakt. Onder meer over de spelregels, vertrouwelijkheid en de stemprocedure.

De spelregels

1. Luister open en zonder oordeel

2. Stel vragen om echt te begrijpen
3. Respecteer verschillen (ook al ben je het er niet mee eens)
4. Steek je vinger op als je iets wil zeggen
5. Spreek vanuit jezelf (ik ervaar, ik voel, ik vind)

Vertrouwelijkheid

Er is ook gesproken over vertrouwelijkheid en externe communicatie. De deelnemers hebben hier met elkaar over van gedachten gewisseld. Een besluit is hier niet over genomen, juist omdat deelnemers aangaven het belangrijk te vinden zelf een afweging te kunnen maken. Tegelijkertijd was het al waardevol dat de deelnemers het onderwerp van vertrouwelijkheid met elkaar hebben besproken. Deelnemers konden daaraan terugdenken wanneer zij zelf een afweging zouden moeten maken op dit vlak.

Het projectteam heeft toegezegd dat als zij door de pers zou worden benaderd over de inhoud van het burgerberaad, zij een reactie eerst zou voorleggen aan het burgerberaad. Deze situatie is niet voorgekomen.

De stemprocedure

Voor het nemen van besluiten is het volgende afgesproken:

Een besluit wordt aangenomen wanneer 2/3 van de aanwezige deelnemers vóór stemt.

Daarbij werd nog een aantal aandachtspunten benoemd:

- Er moet voldoende tijd zijn om te overleggen met elkaar over de adviezen, zodat iedereen een weloverwogen besluit kan nemen;
- De voorkeur is aangegeven om bij de laatste bijeenkomst met minimaal 50 mensen aanwezig te zijn voor de stemming;

- In het verslag voor de raad moeten de percentages worden weergegeven van de stemming over de adviezen.

Er werd gestemd door middel van stemkaarten en digitaal via Mentimeter.

Tijdens de laatste bijeenkomst is gestart met een peilende stemming op alle adviezen die er op dat moment lagen. Deelnemers konden per advies opmerkingen opschrijven. Op basis van deze peilende stemming én de briefjes van de deelnemers, hebben de deelnemers de adviezen verder aangescherpt. Bij de definitieve stemming aan het eind van de laatste bijeenkomst kon steeds voorafgaand aan de stemming op een advies, een stemverklaring worden gegeven door de deelnemers. Daarna vond de stemming plaats via Mentimeter. Dit zorgde ervoor dat er geen fouten in de tellingen zaten en dat mensen anoniem konden stemmen.

2.5 De bijeenkomsten

Gedurende 5 bijeenkomsten hebben de deelnemers aan het burgerberaad zich ingezet om een antwoord te geven op de door de gemeenteraad vastgestelde vraagstelling.

De bijeenkomsten vonden zowel op zaterdagen als op avonden plaats.

Hierna volgt een beschrijving van de bijeenkomsten op hoofdlijnen.

Bijeenkomst 1: kennismaken

Zaterdag 9 maart – 10:00 tot 16:00

De eerste bijeenkomst stond in het teken van kennismaken: met elkaar en met het vraagstuk.

De dagvoorzitter opende de dag en deelde enkele praktische zaken mee. Daarna lag de focus op het kennismaken met elkaar.

De deelnemers zaten in subgroepen en maakten onder begeleiding van de gespreksbegeleider kennis met elkaar. Hierna volgde nog een korte plenaire kennismaking, waarbij inzichtelijk werd wie het burgerberaad vormen.

In het volgende deel maakten de deelnemers kennis met de opdrachtgever. Enkele raadsleden en wethouder Anneke Grummel waren hierbij aanwezig. Zij gaven onder andere toelichting op de totstandkoming van het burgerberaad. Ook vertelden zij wat de raad met de adviezen gaat doen en waarom er voor het onderwerp afvalinzameling is gekozen. Daarna was er ruimte voor de deelnemers om vragen te stellen aan de raadsleden. Dit onderdeel werd afgesloten met een ceremoniële overhandiging van het vraagstuk door de raadsleden aan de deelnemers. Vanaf dit moment gingen de raadsleden en de pers weg.

Daarna werden er procesafspraken gemaakt over de richtlijnen voor dialoog en over de stemprocedure.

Na de lunchpauze was het tijd voor de kennismaking met het vraagstuk. Nina van den Bosch (beleidsmedewerker reiniging gemeente Heemstede) en Simon van der Schouw (Meerlanden) gaven een presentatie waarin besproken werd waar Heemstede nu staat en welke keuzes er te maken zijn op het gebied van afvalinzameling. Na deze presentatie was er ruimte om vragen te stellen. Op basis van deze presentatie hebben de deelnemers thema's geformuleerd waarover zij in de tweede bijeenkomst meer informatie wilden hebben van experts.

Scan de QR voor een
filmpje van deze
bijeenkomst of klik op
[deze link](#)

Bijeenkomst 2: informatie van experts

Woensdag 3 april – 18:00 tot 21:00

De tweede bijeenkomst stond in het teken van verdieping op het onderwerp afvalinzameling.

Aan het eind van de eerste bijeenkomst hadden de deelnemers zelf bepaald over welke thema's zij meer wilden weten. Dit waren:

1. Innovatie
2. Afval inzameltechnieken en wettelijke kaders
3. Ervaringen/voorbeelden van andere gemeenten en Merlenhoven
4. Gedragsverandering
5. Het financiële plaatje

De projectorganisatie heeft verschillende experts benaderd op deze thema's.

Samuel Stollman van de NVRD opende de avond met een plenaire presentatie. In zijn presentatie ging hij in op de onderwerpen afval inzameltechnieken en wettelijke kaders; ervaringen/voorbeelden van andere gemeenten en het financiële plaatje.

Na de plenaire presentatie konden de deelnemers kiezen uit drie deelsessies:

- Guido Israëls en Simon van der Schouw (Meerlanden) – innovatie
- Thea de Moor en Erik van Wier (inwoners Heemstede) – de pilot in Merlenhoven
- Addie Weenk (Rijkswaterstaat) – gedrag en afvalscheiding

Aan het eind van de bijeenkomst werden op basis van de plenaire presentatie en de deelsessies alvast wat eerste ideeën voor onderwerpen van de adviezen opgeschreven.

Bijeenkomst 3: start met het maken van de adviezen

Zaterdag 20 april – 10:00 tot 16:00

Het doel van de derde bijeenkomst was een start te maken met de adviezen.

De bijeenkomst werd geopend met een workshop adviezen schrijven door de dagvoorzitter. Hierin kregen de deelnemers voorbeelden van andere gemeenten te zien. Ook werd hierin het format uitgelegd waar de deelnemers deze bijeenkomst mee aan de slag gingen.

Na deze workshop verdeelden de deelnemers zich over de verschillende onderwerpen waarover zij adviezen wilden schrijven. Dit op basis van het overzicht dat aan het eind van bijeenkomst 2 door de deelnemers gemaakt is. Binnen elk onderwerp gingen 3 à 4 personen met een advies aan de slag. Dit deden zij aan de hand van het invullen van een format.

Hierna kregen de deelnemers feedback op hun advies door de werkvorm 'roddelen'. Verschillende groepen werden samengevoegd en om de beurt lasen de deelnemers hun advies voor. Hierna gingen de overige deelnemers feedback geven op dit advies door erover te praten en te benoemen wat goed en minder goed was aan het advies.

Na het roddelen kregen de deelnemers kort een overzicht te zien van alle adviezen waar de deelnemers deze dag aan hadden gewerkt.

Als laatste onderdeel van de dag konden de deelnemers, op basis van de feedback die uit het roddelen is gekomen, de adviezen nog verbeteren. Aan het eind van deze bijeenkomst lagen er 24 conceptadviezen.

Scan de QR voor een filmpje van deze bijeenkomst of klik op [deze link](#)

Bijeenkomst 4: aanscherpen van de adviezen

Dinsdag 21 mei – 18:00 tot 21:00

Het doel van deze bijeenkomst was het aanscherpen van de adviezen.

Tussen de derde en de vierde bijeenkomst in, is er feedback op de adviezen opgehaald. Deze feedback is gegeven door de beleidsmedewerker Reiniging van de gemeente, een communicatiemedewerker van de gemeente (in afstemming met een communicatiemedewerker van Meerlanden) en een adviseur van Meerlanden. De feedback richtte zich op de praktische, financiële en juridische haalbaarheid van de adviezen. Ook hebben zij antwoord gegeven op vragen die de deelnemers nog in hun conceptadvies hadden staan.

Op basis van deze feedback zijn de deelnemers weer in groepen aan de slag gegaan met de aanscherping van de adviezen. Hierbij konden de deelnemers ook aan een ander advies werken dan ze de vorige bijeenkomst hadden gedaan.

De aanscherping van de adviezen werd gedaan in twee rondes. In de eerste ronde ging een eerste subgroep aan de slag met de aanscherping van de adviezen. In de tweede ronde bleef één deelnemer vanuit ronde 1 bij het advies zitten, terwijl de rest van het groepje met een ander advies aan de slag ging. Zo werkten de groepjes steeds aan twee adviezen. De persoon die bij het advies bleef zitten, bewaakte de strekking van het advies. Op deze manier hebben zoveel mogelijk verschillende mensen, met verschillende inzichten, aan de adviezen gewerkt.

Tijdens deze aanscherping zijn sommige adviezen herschreven, andere zijn samengevoegd en sommige adviezen zijn komen te vervallen.

Aan het eind van deze bijeenkomst zijn er 16 adviezen overgebleven.

Scan de QR voor een
filmpje van deze
bijeenkomst of klik op
[deze link](#)

Bijeenkomst 5: de definitieve adviezen en definitieve stemming

Zaterdag 15 juni – 10:00 tot 16:00

De laatste bijeenkomst stond in het teken van het afronden van de adviezen, het stemmen over de adviezen en tot slot het overhandigen van de adviezen aan de gemeenteraad.

De dag startte met een peilende stemming. Hierbij werd over alle 16 adviezen gestemd met een groene (vóór het advies), een gele (vóór het advies maar er moet nog wel wat worden aangescherpt) of een rode (tégen het advies) stemkaart. Wanneer een deelnemer geel stemde, was er ruimte om op te schrijven wat er dan nog verbeterd moest worden aan het advies. Het doel van de peilende stemming was om inzichtelijk te krijgen over welke adviezen de groep positief was, over welke men negatief was en aan welke adviezen nog gewerkt moest worden.

Op basis hiervan zijn vóór de lunchpauze de laatste aanpassingen gedaan aan de adviezen. Ook is er nog een voorstel voor een nieuw advies ontstaan.

Na de lunch heeft de definitieve stemming plaatsgevonden. Uiteindelijk zijn 10 adviezen aangenomen.

Na de definitieve stemming waren de raadsleden, de wethouder en de pers aanwezig om te horen hoe het proces is verlopen en om de titels van de adviezen in ontvangst te nemen.

De dag werd afgesloten met een borrel om te vieren dat er 10 adviezen waren aangenomen!

Scan de QR voor een
filmpje van deze
bijeenkomst of klik op
[deze link](#)

Bijlagen

Bijlage 1: Vraagstelling en kaders

Vraagstelling

Welk(e) afvalinzamelsysteem(systemen) moet Heemstede invoeren om de afgesproken doelen zowel op korte als op wat langere termijn te realiseren?

Met daarbij aanvullend de vraag:

Op welke wijze kan de noodzakelijke gedragsverandering het beste worden gestimuleerd en welke maatregelen helpen de nieuwe manier van afval inzamelen tot een succes te maken?

Kaders

1. Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen, Landelijk Afvalbeheerplan 2017-2029 + Uitvoeringsprogramma VANG, Ketenovereenkomst 2020 – 2029 en gemeentelijke nota Duurzaamheid 2020 – 2024
2. Concrete te behalen doelen volgens de landelijke VANG doelstelling:
 - minder afval: maximaal 400 kg per inwoner
 - een huishoudelijk afvalscheidingspercentage van minimaal 75% in 2020 (en van 100% in 2050) gemeten in gewicht
 - hoeveelheid restafval: maximaal 100 kg per inwoner in 2020 en 30 kg in 2025 (met uiteindelijk 0 in 2050)
 - de vervuiling van de zgn PMD-fractie: maximaal 15% in 2020 en 10% in 2025 (gemeten in gewicht)
3. Het streven is om een optimum in de afvaldriehoek te bereiken.
4. De tarieven van het nieuwe afvalinzamelbeleid (per huishouden) zijn in beginsel niet hoger dan de huidige tarieven. Eventuele hogere tarieven en/of lager serviceniveau voor inwoners dienen overtuigend gemotiveerd te worden ten opzichte van de hogere milieuwinst. Hierbij worden de huidige waarden van tarieven, serviceniveau en inzamelcijfers als benchmark gebruikt.
5. Voor de incidentele kosten die gepaard gaan met de wijzigingen in het inzamelbeleid is in de gemeentelijke meerjarenbegroting een krediet opgenomen van afgerond € 1,1 mln.
6. Algemene wet- en regelgeving en gemeentelijk beleid.

Bijlage 2: Raadsbesluit juni 2023

Zaaknummer	:	1181798
Team	:	Team HRM
Portefeuillehouder	:	A.H.A. Grummel namens werkgroep Samen besturen
Openbaarheid	:	Actief openbaar

ONDERWERP

Het Heemsteeds burgerberaad over afvalinzameling

SAMENVATTING

De werkgroep Samen besturen, ontstaan vanuit de Quick Scan Lokale Democratie, stelt voor om in Heemstede te experimenteren met een burgerberaad.

Een burgerberaad geeft inwoners een stem bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en zorgt ervoor dat deze vraagstukken worden verrijkt met kennis, ervaring en inzichten van inwoners.

Op basis van onderzoek, gesprekken met raadsleden en de zienswijze vanuit de commissie Samenleving is de keus gevallen op het onderwerp afvalinzameling.

JURIDISCH EN BELEIDSKADER

- Begroting 2023
- Uitvoeringsprogramma college
- Participatiebeleid

BESLUIT B&W

1. De raad voor te stellen een burgerberaad te organiseren over afvalinzameling;
2. De raad voor te stellen zowel de vraagstelling als de kaders voor het onderwerp afvalinzameling vast te stellen;
3. De raad voor te stellen een begeleidingsgroep in te stellen en deze opdracht te geven het burgerberaad te organiseren conform de in het voorstel en bijlagen opgenomen proceskaders en uitgangspunten;
4. De raad voor te stellen voor de organisatie van het burgerberaad in 2023 € 75.000 beschikbaar te stellen d.m.v;
 - a. het budget "participatie: proces en communicatiekosten" met € 30.000 te verlagen in 2023;
 - b. vanuit de in het investeringsprogramma 2023 opgenomen investering "invoering duurzaam afvalstelsel II" € 45.000 beschikbaar te stellen;

5. Het voorstel voor te leggen aan de commissie Samenleving om advies te geven aan de raad (A-stuk).

BESLUIT RAAD

De raad van de gemeente Heemstede;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 april 2023

besluit:

1. Een burgerberaad te organiseren over afvalinzameling ;
2. De vraagstelling en de kaders voor het onderwerp afvalinzameling vast te stellen;
3. Een begeleidingsgroep in te stellen en deze opdracht te geven het burgerberaad te organiseren conform de in het voorstel en bijlagen opgenomen proceskaders en uitgangspunten;
4. Voor de organisatie van het burgerberaad € 75.000 beschikbaar te stellen d.m.v.;
 - a. het budget "participatie: proces en communicatiekosten" met € 30.000 te verlagen in 2023;
 - b. vanuit de in het investeringsprogramma 2023 opgenomen investering "invoering duurzaam afvalstelsel II" € 45.000 beschikbaar te stellen.

De raad voornoemd,

de griffier,

de voorzitter,

AANLEIDING

In 2021 is een Quick Scan Lokale Democratie gehouden. De uitkomsten van de enquête zijn besproken in een tweetal bijeenkomsten waaraan zowel inwoners, ambtenaren collegeleden als raadsleden deelnamen. Uit deze bijeenkomsten volgden drie werkgroepen die met de resultaten aan de slag gingen. Eén van de werkgroepen is de werkgroep 'Samen besturen'. Deze werkgroep heeft een voorstel voor het organiseren van een burgerberaad voor Heemstede uitgewerkt. Als tussenstap is op 22 juni 2022 een brede bijeenkomst georganiseerd in Hageveld waar ongeveer 100 inwoners aanwezig waren op basis van loting. Op deze bijeenkomst is een burgerberaad ook verder toegelicht. De werkgroep heeft verder contact gezocht met verschillende andere gemeenten die eerder ervaring hebben opgedaan met een burgerberaad en organisaties die hierin begeleiding en advies verzorgen. De werkgroep bestaat uit inwoners en ambtenaren en heeft afstemming gezocht met het college en raadsleden van iedere fractie.

Ook in het Uitvoeringsprogramma 2022 – 2026 van het college wordt de ambitie geformuleerd om te experimenteren met nieuwe vormen van lokale democratie, zoals de uitkomst van de werkgroep Samen besturen.

De werkgroep Samen besturen heeft op basis van bovenstaande ervaringen, kaders en informatie bijgaande notitie opgesteld. Daarin wordt o.a. de meerwaarde uiteengezet en zijn voorwaarden geformuleerd wil een burgerberaad in Heemstede succesvol kunnen verlopen.

De werkgroep heeft tevens criteria uitgewerkt voor een geschikt onderwerp. De werkgroep ziet meerdere lopende onderwerpen die baat zouden hebben bij een burgerberaad. Na zorgvuldige afweging, onder andere op basis van twee gesprekken met een aantal raadsleden en de zienswijze van de commissie Samenleving (4 april 2023), is de keus gevallen op het onderwerp 'afvalinzameling'.

Wijze van aanbieden aan de raad

In het traject van het verbeteren van onze lokale democratie (QLSD) in Heemstede zijn we aan het experimenteren. Dit betekent dat de wijze van aanbieden aan de raad ook niet de gebruikelijke route is. Aangezien het traject QSLD gestart is in gelijkwaardigheid tussen inwoners, raadsleden, ambtenaren en collegeleden, wordt dit voorstel geagendeerd vanuit het college namens de werkgroep Samen besturen.

MOTIVERING

In de motivering wordt in het kort de belangrijkste meerwaarden, uitgangspunten en de rol van de raad beschreven (uitgebreide beschrijving zie bijlage 'Voorstel voor een Heemsteeds burgerberaad').

Waarom een burgerberaad?

Een burgerberaad is een betrekkelijk nieuwe vorm van democratie en bedoeld om burgers een stem te geven bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Een burgerberaad is onafhankelijk en functioneert belangeloos. De deelnemers worden niet gekozen, maar geloot en hoeven daarom geen rekening te houden met een politieke partij of belangengroepering. Een burgerberaad maakt optimaal gebruik van de aanwezige kennis en kunde van onze inwoners en levert energie en nieuwe perspectieven.

Belangrijkste uitgangspunten burgerberaad

- De deelnemers worden geselecteerd op basis van gewogen loting.
- De vraagstelling aan het burgerberaad is open, specifiek en begrijpelijk.
- De deelnemers beschikken zoveel mogelijk over een gelijke hoeveelheid basiskennis.
- Het burgerberaad is een gelijkwaardig overleg van inwoners
- De communicatie is onafhankelijk en helder
- Er is ambtelijke en financiële ondersteuning beschikbaar
- De gemeenteraad besluit over het advies dat het burgerberaad uitbrengt
- De gemeenteraad wordt de opdrachtgever van het houden van een burgerberaad. Een op te richten begeleidingsgroep is opdrachtnemer.
- Er is een strikte scheiding tussen de verantwoordelijkheid van de op te richten begeleidingsgroep en die van de groep inwoners die het burgerberaad vormt. De begeleidingsgroep gaat in essentie over het hoe (het proces, de communicatie, planning etc). Het burgerberaad gaat over het wat (de inhoud van het advies en alles wat erbij hoort).

Loting

Een belangrijk uitgangspunt voor het burgerberaad is de gewogen loting. De exacte werkwijze wordt nog uitgewerkt door de begeleidingsgroep (zie onder kopje 'Begeleidingsgroep, burgerberaad en gemeenteraad').

In de basis ziet een loting er als volgt uit¹:

Inwoners worden willekeurig geloot op basis van bijvoorbeeld hun telefoonnummer of adres uit het bevolkingsregister zonder rekening te houden

¹ TNO rapport 'Versnelstudie 1 Burgerberaad', Klösters, M., Peuchen, R. & Paradies, G. (aug 2022)

met bepaalde kenmerken. Dat heet aselechte loting. Uitgenodigde inwoners bepalen zelf of ze daadwerkelijk deelnemen, want daartoe zijn ze niet verplicht. Als na de loting blijkt dat een bepaalde groep zich niet heeft aangemeld, kunnen daar aanvullende stappen worden ondernomen. Bijvoorbeeld door deze gericht te benaderen.

Vervolgens wordt er onder de mensen die zich hebben aangemeld een gewogen loting gedaan. Mensen vullen hiervoor bij hun aanmelding een aantal gegevens in op basis waarvan die selectie gedaan wordt. Bijvoorbeeld hun postcode, leeftijd of geslacht. Op deze manier wordt gezorgd voor een evenredige vertegenwoordiging van de Heemstedse samenleving.

Rol van de gemeenteraad

Een burgerberaad is geen besluitvormend orgaan. Het heeft wettelijk geen formele bevoegdheden: de kracht zit voor een groot deel in het proces waarin de adviezen en aanbevelingen tot stand zijn gekomen. Een burgerberaad concurreert niet met de gekozen gemeenteraad, maar vormt een aanvulling op het bestaande democratisch proces. De gemeenteraad besluit over het houden van een burgerberaad en het onderwerp. Het is van belang dat vooraf helder is wat het commitment is van de raad, wat wordt met de uitkomst van het burgerberaad gedaan en wie beslist. In Nederland komen in de praktijk globaal drie varianten voor:

- Verantwoordingsplicht: de politiek is verplicht om verantwoording af te leggen over hoe het advies van het burgerberaad is meegenomen in de verdere besluitvorming over het onderwerp.
- Besprekingsplicht: de politiek is verplicht om het advies van het burgerberaad te bespreken en hierover te stemmen.
- Plicht tot regelgeving: de politiek is verplicht om (onderdelen van) het advies van het burgerberaad vast te leggen in beleid en/of regelgeving.

In dit voorstel voor een burgerberaad in Heemstede is het uitgangspunt dat de raad besluit, maar de raad spreekt voor de start van het burgerberaad uit de adviezen in principe te omarmen of beargumenteerd anders te besluiten. Dit lijkt het meeste op de eerste variant, met dien verstande dat het uitgebrachte advies wel meteen besproken wordt tijdens een raadsvergadering en niet pas nadat het advies verwerkt is in beleid. Dat betekent dat het advies van het burgerberaad door de gemeenteraad niet zonder argumentatie opzij gelegd kan worden, en daarmee zeer bepalend is voor de keuze die de gemeenteraad uiteindelijk zal maken.

Het voorstel betreft het eenmalige organiseren van een burgerberaad. Op basis van een gedegen evaluatie bepaalt de raad welke rol het burgerberaad in de toekomst in Heemstede kan vervullen.

Begeleidingsgroep, gemeenteraad en burgerberaad

De gemeenteraad is opdrachtgever van het burgerberaad. Een begeleidingsgroep zal in praktische zin zorgen voor de organisatorische kant van het burgerberaad en ervoor zorgen dat een burgerberaad in alle zelfstandigheid haar werk optimaal kan doen.

De begeleidingsgroep bestaat uit 6 inwoners met daaraan toegevoegd een extern expert burgerberaden, een vertegenwoordiger van de gemeente en de projectleider vanuit de gemeente.

De bestaande werkgroep Samen besturen draagt zorg voor de invulling van de begeleidingsgroep, waarna zij haar werkzaamheden beëindigt. Twee raadsleden fungeren als vertegenwoordiger van de gemeenteraad. Zij worden betrokken bij het wervings- en aanstellingsproces van de burgerleden van de begeleidingsgroep. Deze raadsleden zijn als dat nodig is ook gesprekspartner namens de raad voor de begeleidingsgroep. Een belangrijke taak van de begeleidingsgroep is het zorgen voor een evenredige loting volgens een werkwijze die past binnen de privacywetgeving. De extern expert burgerberaden die deel uitmaakt van de begeleidingsgroep wordt geacht kennis en ervaring te hebben op dit vlak. De begeleidingsgroep rapporteert over voortgang aan de raad en draagt zorg voor een gedegen evaluatie.

Rol college van B&W

De raad is opdrachtgever van het burgerberaad en de begeleidingsgroep. De adviezen van het burgerberaad worden door het burgerberaad aangeboden aan de raad. De raad neemt een besluit over de adviezen en geeft vervolgens opdracht aan het college om dit uit te werken in beleid en zorg te dragen voor verdere implementatie en uitvoering.

De portefeuillehouder die vanuit het college verantwoordelijk is voor het onderwerp afvalinzameling ontvangt, tegelijk met de twee raadsleden, regelmatig updates van de begeleidingsgroep over het proces.

Criteria onderwerpen

De werkgroep heeft uitgebreid onderzoek gedaan (literatuur, gesprekken met experts, deelname aan bijeenkomsten) en heeft op basis daarvan een aantal criteria opgesteld waar onderwerpen aan getoetst worden (zie bijlage 'Voorstel voor een

Heemsteeds burgerberaad'). Deze toetsing bepaalt of een burgerberaad een geschikt middel is voor een onderwerp.

De werkgroep ziet meerdere lopende onderwerpen die baat zouden hebben bij een burgerberaad. Al deze onderwerpen zijn getoetst aan de criteria. Een aantal onderwerpen is op basis van de criteria afgevallen. De overgebleven onderwerpen heeft de werkgroep nader onderzocht en in twee bijeenkomsten besproken met een aantal raadsleden. Op basis van deze bijeenkomsten zijn vervolgens twee onderwerpen besproken in de commissie Samenleving van 4 april 2023. De commissie Samenleving heeft een voorkeur uitgesproken voor het onderwerp afvalinzameling.

In de bijlage is voor dit onderwerp de vraagstelling en bijbehorende kaders uitgewerkt.

Waarom afvalinzameling?

De keus voor een nieuwe manier van afval inzamelen is een ingewikkelde keus die in Heemstede al langere tijd onderwerp van (politieke) discussie is. De denkkracht en frisse blik van een burgerberaad geeft mogelijk nieuwe inzichten en levert een concreet advies op waar Heemstede iets mee kan. Bovendien treft de keus die gemaakt moet worden alle inwoners. Een burgerberaad over dit onderwerp biedt inwoners de kans om zelf invloed uit te oefenen op deze keus.

De hoofdvraag is:

Welk(e) afvalinzamelsysteem(systemen) moet Heemstede invoeren om de afgesproken doelen zowel op korte als op wat langere termijn te realiseren?

Met daarbij aanvullend de vraag:

Op welke wijze kan de noodzakelijke gedragsverandering het beste worden gestimuleerd en welke maatregelen helpen de nieuwe manier van afval inzamelen tot een succes te maken?

Ondersteuning van BZK

Heemstede heeft zich aangemeld voor een pilot van de VNG en BZK voor de uitvoering van een burgerberaad. 8 Gemeenten zijn geselecteerd waaronder Heemstede.

Concreet betekent dit extra ondersteuning vanuit BZK voor de organisatie van het burgerberaad en ook voor de evaluatie.

FINANCIËN

De financiering van het burgerberaad kent twee elementen:

- De kosten voor de organisatie van het burgerberaad zelf
- De kosten voor de uitvoering van de adviezen die vanuit het burgerberaad komen

Kosten voor de organisatie van het burgerberaad

In Nederland zijn verschillende burgerberaden gehouden die uiteenlopen qua kosten. In dit voorstel wordt uitgegaan van een pragmatische aanpak met:

- voldoende ruimte voor de inzet van externe (onafhankelijke) expertise
- +/- 100 deelnemers
- 4 plenaire bijeenkomsten en een aantal bijeenkomsten van subgroepjes

Om te zorgen voor goede communicatie, een goede opzet van de bijeenkomsten, kundige begeleiding en de juiste ondersteuning voor de deelnemers is een combinatie van ambtelijk en externe inzet noodzakelijk.

De externe inzet dient bovendien nog een ander doel: het waarborgen van de onafhankelijkheid van het burgerberaad. BZK en VNG geven in het pilotproject ook als advies mee een extern bureau in te huren voor ondersteuning. Zij geven aan dat uit evaluaties blijkt dat dit niet alleen ontzorgt, maar ook het vertrouwen ten goede komt vanwege de onafhankelijkheid van dergelijke bureaus.

Schatting is dat het gehele burgerberaad over afvalinzameling georganiseerd kan worden voor maximaal € 75.000,-. Op basis van gegevens van andere gemeenten moet gedacht worden aan onder andere de volgende kosten:

- Ondersteuning van een extern adviseur aan de begeleidingsgroep
- Kosten voor communicatie vooraf, tijdens en achteraf.
- Een onafhankelijk gespreksleider tijdens de plenaire bijeenkomsten
- Eventueel gespreksleiding voor de deelgroepen tijdens de bijeenkomsten
- Inhuur van externe inhoudelijk adviseurs om bijvoorbeeld de ideeën van de deelnemers door te rekenen of hen advies te geven
- Projectondersteuning (operationeel)
- Kosten voor zaalhuur (niet in het gemeentehuis), catering, etc.

Vanuit bestaande budgetten in de begroting is € 30.000,- beschikbaar (communicatie en proceskosten participatie). De dekking voor het restant (€45.000) voor de organisatie van het burgerberaad wordt gevonden in het krediet "duurzaam afvalbeleid" van € 1.141.500 dat is opgenomen in het

investeringsprogramma 2023. Voorgesteld wordt van dit krediet € 45.000 vrij te geven voor de organisatie van het burgerberaad.

Het budget wordt beheerd door de gemeentelijk projectleider die ook in de begeleidingsgroep zit.

Kosten voor de uitvoering van de adviezen die vanuit het burgerberaad komen

De uitvoering van de adviezen vanuit het burgerberaad kunnen voor wat betreft incidentele kosten uit het krediet van € 1.141.500 gefinancierd worden. Voor de structurele kosten geldt (zo is opgenomen in de kaders) dat deze in beginsel niet hoger mogen zijn dan de huidige structurele kosten voor het afvalinzamelbeleid.

Tabel: Financiële consequenties van de beslispunten

I=Incidenteel

S=Structureel

LASTEN (x € 1.000)						
	Product	I/S	2023	2024	2025	2026
Burgerberaad	Participatie (00106)	I	30.000	-	-	-
Participatie processen communicatiekosten	(00106)	I	-/- 30.000	-	-	-
Kapitaallasten investering		S		4.500	4.500	4.500
Afvalstoffenheffing		S		-/- 4.500	-/- 4.500	-/- 4.500
Totaal			0	-	-	-

Investeringsvoorstel:

Ja

Tabel: Basisgegevens investering

Investeringsom (gedeelte van " invoering duurzaam afvalstelsysteem II")	45.000
Afschrijvingstermijn (jaar)	10
Kapitaallasten	4.500

Financiële consequenties gedekt?

Ja

PLANNING/UITVOERING

De werkgroep Samen besturen, bestaande uit burgers en enkele ambtenaren, heeft met veel enthousiasme het afgelopen anderhalve jaar aan dit voorstel gewerkt. De laatste taak van de werkgroep is het instellen van de begeleidingsgroep en alvast opstarten van enkele andere voorbereidende werkzaamheden.

De Begeleidingsgroep zorgt daarna voor de verdere uitwerking en uitvoering met als doel om eind 2023 daadwerkelijk met het burgerberaad van start te gaan zodat er medio 2024 een advies ligt van het Burgerberaad.

Evaluatie

De evaluatie betreft het gehele proces beginnende bij de start van de werkgroep begin 2022 tot en met de besluitvorming door de raad over het advies van het burgerberaad in 2024. BZK/VNG zullen naar verwachting handvatten aanreiken voor de wijze van monitoren en evalueren.

Op basis van de evaluatie besluit de raad óf en zo ja op welke wijze, een burgerberaad in Heemstede onderdeel gaat uitmaken van het participatiebeleid

SAMENWERKING EN COMMUNICATIE

Hèt kenmerk van een burgerberaad – en dus ook van de voorbereiding en begeleiding ervan – is dat bewoners een centrale rol vervullen. Dat samen denken en doen is vanaf de oprichting van de werkgroep gebeurd en dat zal ook het verdere proces in de vorm van een begeleidingsgroep zo blijven. Daarnaast zijn - afhankelijk van het gekozen onderwerp en de mogelijke impact- allerlei (lokale) maatschappelijke organisaties betrokken. Maar mogelijk ook bedrijven en ondernemers. Het is aan het burgerberaad dat verder in te vullen.

Belangrijk is dat het burgerberaad zowel in de aanloop met als belangrijke fase het bemensen ervan, maar ook tijdens en na afloop, onder de aandacht wordt gebracht van allen die in Heemstede wonen of werken of anderszins betrokken zijn bij de gemeente en met name bij het onderwerp van het burgerberaad. Vanzelfsprekend wordt daarvoor een communicatieplan opgesteld.

DUURZAAMHEID

Duurzaamheid is een belangrijk uitgangspunt. Dit komt terug in de kaders van het onderwerp.

BIJLAGEN

- Voorstel voor een Heemsteeds burgerberaad
- Vraagstelling en kaders Afvalinzameling
- TNO rapport burgerberaden

Voorstel voor een Heemsteeds burgerberaad

Werkgroep Samen besturen, versie 08-04-2023

Achtergrond

De gemeente heeft in 2021 een Quick Scan Lokale Democratie gehouden. In september en december 2021 zijn de uitkomsten ervan besproken met burgers, belangenorganisaties en politici. Er is een verbeteragenda met 8 punten opgesteld. Daaruit zijn 3 werkgroepen ontstaan: 'Samen besturen', 'Samen aan de slag in de buurt' en 'Hoe vinden we elkaar in 2026' die de verbeterpunten hebben uitgewerkt. De werkgroep Samen besturen is in januari 2022 aan het werk gegaan en heeft zich beziggehouden met onderzoek naar de mogelijkheid van een burgerberaad in Heemstede. Op 22 juni 2022 is tijdens een drukbezochte bijeenkomst in Hageveld gesproken over het instellen van een burgerberaad en is gepolst welke onderwerpen zich eventueel lenen om te bespreken in een burgerberaad. Daar bleek de stemming voor een burgerberaad overwegend positief.

In het Coalitieakkoord 2022-2026 van de gemeente Heemstede - uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma 2022-2026 – staat dat het college ervoor wil zorgen dat zoveel mogelijk Heemstedenaars kunnen meepraten en meebeslissen waar het kan. De ambitie is om nog voor eind 2023 te experimenteren met nieuwe vormen van democratie. Het instellen van een burgerberaad past in deze ambitie.

In deze notitie heeft de werkgroep zijn ideeën over een burgerberaad in de gemeente Heemstede verder uitgewerkt in een concreet voorstel voor de gemeenteraad.

Wat is een burgerberaad?

Een burgerberaad is een betrekkelijk nieuwe vorm van democratie en bedoeld om burgers een stem te geven bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Het initiatief is overgenomen uit Frankrijk en Ierland waar het op nationaal niveau op een succesvolle wijze is uitgevoerd met thema's als klimaatverbetering en nieuwe abortuswetgeving. In Nederland is en wordt in diverse gemeenten geëxperimenteerd met burgerberaden en wordt de instelling ervan inmiddels gestimuleerd door het ministerie van Binnenlandse Zaken met het project Lokale Democratie.

De aanleiding voor het instellen van een burgerberaad is terug te leiden tot een groeiende afstand tussen de burgers en de overheid. Inwoners voelen zich steeds minder gehoord door politici en het klimaat rondom majeure thema's verhardt zich. Daarbij komt dat steeds minder mensen lid zijn van een politieke partij en hun visie niet via partijkanalen kunnen inbrengen. Hoewel de mogelijkheid bestaat voor reguliere inspraak blijkt in de praktijk dat de drempel voor velen te hoog is om daar gebruik van te maken. Ook ervaren burgers dat de inspraakmogelijkheid vaak in een dusdanig laat stadium van de bestuurlijke besluitvorming wordt aangeboden dat men nog weinig in te brengen heeft. Hierdoor ontstaat een gevoel van schijnparticipatie. Het instellen van een burgerberaad zou in aanvulling op de bestaande inspraakmogelijkheden van toegevoegde waarde kunnen zijn. Juist inwoners en lokale ondernemers weten als geen ander wat er leeft in hun buurt en gemeente. Door

hen al in een vroeg stadium te betrekken en serieus te laten meedenken kan de lokale overheid kennis en ervaring in huis halen die nodig is om beleid te ontwikkelen dat aansluit bij en gedragen wordt door de burgers.

Maar waar zit dan die toegevoegde waarde?

1. De kern en de kracht van een burgerberaad is de representatieve vertegenwoordiging van al onze Heemstedse burgers. Een burgerberaad is onafhankelijk en functioneert belangeloos. De deelnemers worden niet gekozen, maar geloot en hoeven daarom geen rekening te houden met een politieke partij of belangengroepering. Zij nemen deel als individu en hebben daardoor oog voor het collectieve belang op de lange termijn.
2. Door optimaal gebruik te maken van de aanwezige kennis en kunde van onze inwoners kan een burgerberaad een brede en onbevangen kijk op een maatschappelijke opgave leveren. Aan de deelnemers wordt gevraagd hun visie te geven over een vraagstuk, met de bedoeling een palet aan gezichtspunten te krijgen die gezien kunnen worden als belangrijke bouwstenen voor toekomstig beleid. Doordat de deelnemers alle inwoners evenredig vertegenwoordigen, kunnen verrassende nieuwe inzichten voor het voetlicht komen.
3. Een burgerberaad levert energie en laat nieuwe wenkende perspectieven en vergezichten zien. Bij een burgerberaad staat het creatief denken voorop. Het bespreken van meerdere opties en opvattingen moet op een harmonieuze wijze in samenhang worden gezien. Het gaat niet om een debat waar men zijn gelijk wil halen, maar om deliberatie, het gesprek en het uitwisselen van standpunten. Niet het uitsluiten van opvattingen maar juist het begrip opbrengen en respect tonen voor meerdere invalshoeken staat centraal.
4. Een burgerberaad is geen besluitvormend orgaan. Het heeft wettelijk geen formele bevoegdheden: de kracht zit voor een groot deel in het proces waarin de adviezen en aanbevelingen tot stand zijn gekomen. Een burgerberaad concurreert niet met de gekozen gemeenteraad, maar vormt een aanvulling op het bestaande democratisch proces.

Voorwaarden voor een goed werkend burgerberaad

Bij een burgerberaad zijn de organisatie en het proces even belangrijk als de uitkomst. Een evenredige vertegenwoordiging, een goede vraagstelling, voldoende basiskennis, gelijkwaardig overleg, goede communicatie, financiële ondersteuning en perspectief op het vervolg, zijn onontbeerlijke ingrediënten voor het slagen evenals een grondige evaluatie achteraf als basis voor eventuele nieuwe burgerberaden.

- *Evenredige vertegenwoordiging*

Selecteer deelnemers op basis van gewogen loting. Zorg dat een burgerberaad bestaat uit mensen die een afspiegeling vormen van de inwoners uit Heemstede gerelateerd aan het onderwerp. Kijk daarbij naar criteria als leeftijd, gender, opleiding, migratieachtergrond en vertegenwoordiging uit alle wijken. Speciale aandacht voor de doelgroep jongeren is belangrijk.

- *Goede vraagstelling*

De vraag die aan het burgerberaad wordt voorgelegd moet open, specifiek en begrijpelijk zijn. Het beschrijft het probleem, maar stuurt niet richting een oplossing. Het moet betrekking hebben op nieuw beleid, niet om draagvlak te creëren voor bestaand beleid. Het onderwerp

moet een zekere actualiteitswaarde hebben, een lopend traject niet doorkruisen, de uitvoering moet realistisch zijn en tenslotte niet zodanig complex dat het experiment weinig kans van slagen heeft.

- *Gelijke basiskennis*

De deelnemers moeten zo veel mogelijk beschikken over een gelijke hoeveelheid basiskennis (informatiepakket, deskundige sprekers, etc.)

- *Gelijkwaardig overleg*

Deelnemers moeten de gelegenheid hebben om hun standpunten en visie naar voren te brengen en de verzekering dat er naar hen geluisterd wordt. De inzet van onafhankelijke gespreksleiders kan daar zorg voor dragen.

- *Onafhankelijke en heldere communicatie naar de burgers en andere betrokkenen*

Zorg voor heldere communicatie over de instelling van een burgerberaad. Maak in alle communicatie over het burgerberaad duidelijk dat het burgerberaad onafhankelijk opereert, los van lokale politiek en gemeente. Maak de werking van een burgerberaad transparant en navolgbaar door vooraf, tijdens en na afloop de informatie waaronder de uitkomsten toegankelijk te maken voor alle inwoners en andere betrokkenen.

- *Ambtelijke en financiële ondersteuning*

Stel ambtelijke capaciteit en voldoende financiële middelen beschikbaar voor deskundigen, externe begeleiding, zaalhuur, communicatie, etc.

Organisatie, rollen en verantwoordelijkheden

- *Positie en rol van de raad*

De raad besluit over het houden van een burgerberaad en over het advies dat het burgerberaad uitbrengt. De raad is formeel de opdrachtgever. Het instellingsbesluit omvat vier onderdelen:

1. Een heldere vraagstelling die maximale ruimte biedt voor het burgerberaad.
2. Kaders waaraan het advies moet voldoen.
3. Duidelijkheid hoe de uitkomsten door de raad worden behandeld.
4. Het beschikbare budget (alsmede de dekking ervan).

Op basis van deze uitgangspunten gaat het burgerberaad aan de slag. Via rapportages wordt de raad lopende het traject geïnformeerd over de procesvoortgang, maar de raad is pas weer aan zet op het moment dat het burgerberaad advies uitbrengt.

Bespreking van het uitgebrachte advies van het burgerberaad vindt plaats tijdens een raadsdebat. Het burgerberaad is daarbij de gesprekspartner. Het uitgangspunt is dat de raad besluit, maar de raad spreekt voor de start van het burgerberaad uit de adviezen in principe te omarmen of beargumenteerd anders te besluiten. Dat betekent dat het advies van het burgerberaad door de gemeenteraad niet zonder argumentatie opzij gelegd kan worden, en daarmee zeer bepalend is voor de keuze die de gemeenteraad uiteindelijk zal maken.

Onderdeel van de besluitvorming is daarnaast ook de vraag óf - en zo ja op welke wijze - het advies nog besproken moet worden met derden en/of er nog op andere wijze inspraak over moet plaatsvinden.

- *Vertegenwoordiging van de raad*

De gemeenteraad is de opdrachtgever van het houden van een burgerberaad en stelt een begeleidingsgroep in die in praktische zin zorgt voor de uitvoering. Daarom heeft de raad ook een rol in de totstandkoming van de begeleidingsgroep. Het gebeurt in de vorm van twee raadsleden die fungeren als vertegenwoordiger van de gemeenteraad. Zij zullen betrokken worden bij het wervings- en aanstellingsproces van de burgerleden van de begeleidingsgroep. Deze raadsleden zijn als dat nodig is ook gesprekspartner namens de raad voor de begeleidingsgroep.

- *Positie en rol burgerberaad*

Ingegeven door ervaringen wordt uitgegaan van ongeveer 100 deelnemers uit Heemstede. Het burgerberaad acteert in alle zelfstandigheid en bepaalt zelf hoe zij gezamenlijk tot een advies komt. Daartoe behoort onder meer de keuze voor het raadplegen van deskundigen, het aantal bijeenkomsten en de wijze waarop deze plaatsvinden en natuurlijk de inhoud van het gezamenlijke eindadvies.

Het burgerberaad wordt bijgestaan door een extern gespreksleider en een extern expert op het gebied van burgerberaden (die overigens ook in de begeleidingsgroep en het projectteam zit). Vanzelfsprekend kan het burgerberaad via de begeleidingsgroep ook een beroep doen op de leden van het projectteam.

- *Rol en samenstelling van de begeleidingsgroep*

De begeleidingsgroep heeft als opdracht optimale omstandigheden te creëren waardoor het burgerberaad in alle zelfstandigheid en onafhankelijkheid zijn werk kan doen. Daarnaast rapporteert de begeleidingsgroep over de voortgang. De begeleidingsgroep gaat dus niet over hoe het burgerberaad acteert, de inhoud van het advies etc.

De begeleidingsgroep heeft onder meer de volgende taken:

- opstellen en uitvoeren van de *communicatiestrategie*
- maken van *plan van aanpak selectie leden van het burgerberaad* (wijze van loten, zorg voor evenredige vertegenwoordiging, wijze van contact met belangstellenden, hoe ga je om met te veel/te weinig aanmeldingen, etc.)
- *voorbereiden van de bijeenkomsten* van het burgerberaad (ruimte, aanvullende faciliteiten bezien zoals kinderopvang en gebarentolk, verslaglegging, communicatie)
- zorgdragen voor een *inleesdossier* voor de deelnemers
- *eerste gesprekspartner voor BZK en VNG* ten behoeve van de pilot waaraan Heemstede deelneemt
- opstellen van *voortgangsberichten* aan college en raad

De begeleidingsgroep bestaat uit 6 inwoners met daaraan toegevoegd een extern expert burgerberaden en de projectleider vanuit de gemeente. Door middel van een openbare oproep (lokale media en website gemeente) worden inwoners uitgenodigd zich aan te melden. De begeleidingsgroep kiest uit hun midden een voorzitter.

- *Projectteam*

De gemeente stelt een projectteam in die in opdracht van de begeleidingsgroep voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden verricht. De projectleider afkomstig van de gemeente richt daartoe een team in met de benodigde expertise.

Een schematisch overzicht van bovengenoemde rollen en verantwoordelijkheden is opgenomen in het slot van deze notitie.

Kosten

Door de werkgroep is mede aan de hand van ervaringen elders, gekeken naar het vereiste budget voor de organisatie van een burgerberaad in Heemstede. Daarbij is uitgegaan van een externe expert op het gebied van het organiseren van burgerfora. Ook met de begeleiding van de bijeenkomsten van het burgerberaad en het opstellen van het eindadvies is rekening gehouden met hulp van derden. Verder is van belang extra aandacht te schenken aan het onafhankelijke karakter van de communicatie. De bijeenkomsten worden op een aansprekende locatie in Heemstede gehouden. Voor het overige wordt gerekend op inzet van de gemeente. Verwacht wordt dat de kosten voor een eerste burgerberaad maximaal € 75.000 bedragen. Daarbij is geen rekening gehouden met de pilot van BZK/VNG waar Heemstede aan meedoet. Naar verwachting kan gebruik worden gemaakt van landelijke beschikbare hulpmiddelen waardoor de kosten mogelijk lager kunnen uitvallen.

Verkenning van mogelijke thema's en advies onderwerp, vraagstelling en kaders

De werkgroep heeft vorig en dit jaar een brede inventarisatie gemaakt van mogelijke thema's die door een burgerberaad zou kunnen worden behandeld. Daarbij is onder andere gebruik gemaakt van ideeën van geïnteresseerde burgers in de bijeenkomst van 22 juni 2022 in College Hageveld. Alle thema's zijn geanalyseerd en vervolgens aan de hand van de geformuleerde criteria geprioriteerd. Dat heeft uiteindelijk geleid tot twee interessante onderwerpen: energietransitie en afvalinzameling. Inmiddels heeft de commissie Samenleving in haar zienswijze op het onderwerp unaniem gekozen voor "afvalinzameling". Die keuze is mede gebaseerd op het feit dat het onderwerp iedereen in Heemstede aangaat. De werkgroep stelt dan ook voor dit thema onderwerp te maken van het eerste Heemstedese burgerberaad met de in de bijlage 2 behorende vraagstelling en kaders.

Evaluatie

Omdat het in Heemstede gaat om een eerste experiment met een burgerberaad gaat is het van belang goed te evalueren. Hoe is het gegaan? Wat vonden de deelnemers ervan? Wat is er met de inhoudelijke uitkomsten gedaan? Deze evaluatie maakt integraal onderdeel uit van de opdracht. Om de evaluatie zo objectief mogelijk te laten verlopen is het aan te bevelen om voor de start van het burgerberaad criteria voor de evaluatie vast te stellen.

De evaluatie betreft het gehele proces beginnende bij de start van de werkgroep begin 2022 tot en met de besluitvorming door de raad over het advies van het burgerberaad in 2024. BZK/VNG zullen naar verwachting handvatten aanreiken voor de wijze van monitoren en evalueren.

Op basis van de evaluatie besluit de raad óf en zo ja op welke wijze, een burgerberaad in Heemstede onderdeel gaat uitmaken van het participatiebeleid

Experiment

Het Heemsteeds burgerberaad is een experiment en maakt onderdeel uit van het programma lokale democratie. Een experiment waarbij al werkende weg het beraad een definitieve vorm krijgt. Diverse overheden hebben inmiddels ervaring opgedaan met deze nieuwe vorm van burgerparticipatie. Op andere plekken is het gaande of treft men voorbereidingen. Elke gemeente zoekt binnen een aantal inmiddels algemeen aanvaarde principes zijn eigen organisatievorm, afhankelijk van onder meer de schaal en het onderwerp. Voor de begeleidingsgroep ligt hier een opgave om binnen de bestuurlijk vastgestelde kaders waaronder het budget, ook voor Heemstede de passende vorm te vinden.

Van werkgroep naar begeleidingsgroep

De werkgroep, bestaande uit burgers en enkele ambtenaren, heeft met veel enthousiasme het afgelopen anderhalve jaar aan dit voorstel gewerkt. Na het instellen van de begeleidingsgroep en

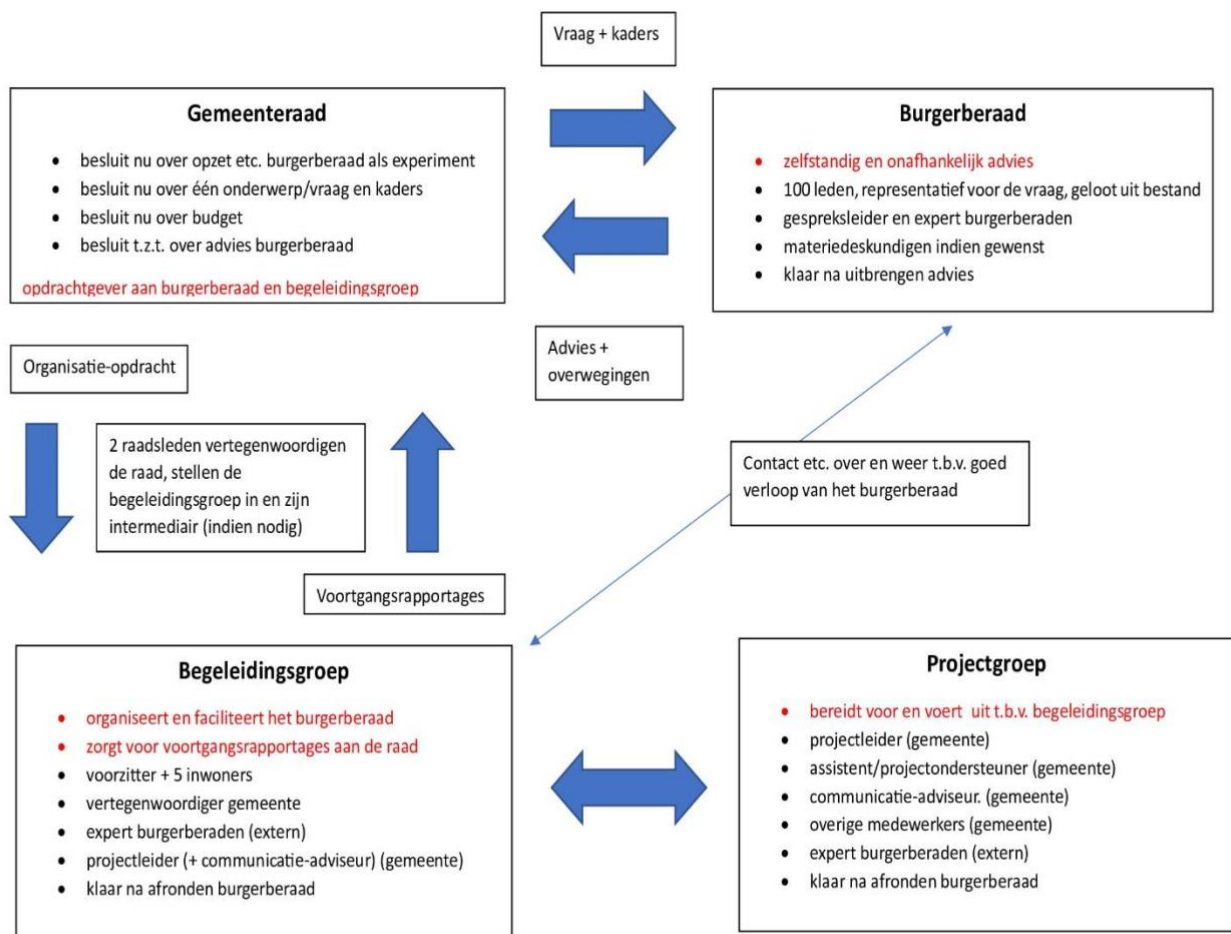
alvast opstarten van enkele andere voorbereidende werkzaamheden, ziet de werkgroep zijn taak als voltooid en wordt daarna ontbonden.

Tot slot

We zien een burgerberaad natuurlijk niet als dé oplossing om de afstand tussen bestuurder en burger te overbruggen, maar wel als een welkome toevoeging om de mening van de inwoners een prominente plek in de besluitvorming in Heemstede te geven. Wat ons betreft het proberen waard.

Werkgroep Samen besturen

08-04-2023

Vraagstelling en kaders afvalinzameling

Context

Het inzamelen van afval van particulieren is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De kosten ervan worden hoofdzakelijk gedekt door de Afvalstoffenheffing welke wordt opgebracht door alle inwoners van Heemstede. De uitvoering van de inzameling is in Heemstede opgedragen aan De Meerlanden.

Binnen de landelijke kaders hebben gemeenten in Nederland een grote mate van vrijheid om te bepalen op welke wijze zij het huishoudelijk afval inzamelen. Het gemeentelijk beleid kan worden gezien vanuit drie gezichtspunten die nauw met elkaar samenhangen, de zogeheten afvaldriehoek: milieurendement, service (dienstverlening) en kosten.

Het is aan gemeenten om het optimum in de afvaldriehoek te vinden.

Heemstede heeft zich voorgenomen de landelijke doelstellingen zoals neergelegd in het zgn. VANGprogramma te realiseren (VANG staat voor Van Afval Naar Grondstof) : minder afval hetgeen leidt tot een duurzamer samenleving en beter scheiden waardoor het hergebruik van grondstoffen makkelijker wordt en het eindbeeld van een circulaire economie realiteit wordt.

In aanvulling hierop heeft de raad aangegeven ook de landelijke afspraken in de zgn. "Ketenovereenkomst 2020 – 2029" m.b.t. de vervuiling in het pmd-afval te willen nakomen.

De situatie in Heemstede voldoet hier op dit moment niet aan: de hoeveelheid restafval is substantieel te hoog en de kwaliteit van het restafval is onder de maat. Door het verminderen van de hoeveelheid gft, pmd en papier in het restafval (beter scheiden) vermindert automatisch de hoeveelheid restafval. De verwachting is dat zonder aanvullende maatregelen in de vorm van met name een andere wijze van inzamelen, we in Heemstede de afgesproken doelen niet gaan halen.

De ervaring leert dat gedrag mede bepalend is voor het bereiken van de doelstellingen. Immers je kan nog zo'n geavanceerd inzamelsysteem hebben, uiteindelijk gaat het erom of de gebruikers ervan het systeem ook op de gewenste manier gaan gebruiken. Gedragsverandering betekent onder andere werken aan motivatie (waarom doen we het, wat levert het op) en kennis (wat moet waar in, waar kan ik info vinden). Het veranderen van het afvalinzamelsysteem vereist ook doordachte communicatie.

Vragen

Welk(e) afvalinzamelsysteem(systemen) moet Heemstede invoeren om de afgesproken doelen zowel op korte als op wat langere termijn te realiseren?

Met daarbij aanvullend de vraag:

Op welke wijze kan de noodzakelijke gedragsverandering het beste worden gestimuleerd en welke maatregelen helpen de nieuwe manier van afval inzamelen tot een succes te maken?

Kaders

Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen, Landelijk Afvalbeheerplan 2017-2029 + Uitvoeringsprogramma

Concrete te behalen doelen volgens de landelijke VANG doelstelling:

- minder afval: maximaal 400 kg per inwoner
- een huishoudelijk afvalscheidingspercentage van minimaal 75% in 2020 (en van 100% in 2050) gemeten in gewicht
- hoeveelheid restafval: maximaal 100 kg per inwoner in 2020 en 30 kg in 2025 (met uiteindelijk 0 in 2050)
- de vervuiling van de zgn PMD-fractie: maximaal 15% in 2020 en 10% in 2025 (gemeten in gewicht)

Het streven is om een optimum in de afvaldriehoek te bereiken.

De structurele kosten van het nieuwe afvalinzamelbeleid (per huishouden) zijn in beginsel niet hoger dan de huidige kosten. Eventuele hogere kosten dienen overtuigend gemotiveerd te worden vanwege meer milieuwinst en/of een hoger serviceniveau voor de inwoners.

Voor de incidentele kosten die gepaard gaan met de wijzigingen in het inzamelbeleid is in de gemeentelijke meerjarenbegroting een krediet opgenomen van afgerond € 1,1 mln.

Algemene wet- en regelgeving en gemeentelijk beleid.

Amendement "Burgerberaad"

De raad in openbare vergadering bijeen op 6 Juni 2023

Overwegende dat;

Ervaringen uit het "havenlab" waarin de financiële kaders niet scherp waren geformuleerd er (te) veel financiële vrijheid was.

Dat dit een leerproces is geweest voor toekomstige participatietrajecten om de kaders scherp in de opdracht te formuleren.

Dat afvalinzameling drie belangrijke kaders heeft namelijk kosten, kwaliteit afvalstromen en serviceniveau voor de inwoners.

Constaateert dat;

In bijlage van "Vraagstelling en kaders afvalinzameling" bij het raadsvoorstel "het Heemsteeds burgerberaad over afvalinzameling" het kader serviceniveau voor de inwoners onvoldoende is meegenomen in het voorstel.

Vraagt de gemeenteraad;

Om de volgende alinea op pagina 2 van het document "Vraagstelling en kaders afvalinzameling".

De structurele kosten van het nieuwe afvalinzamelbeleid (per huishouden) zijn in beginsel niet hoger dan de huidige kosten. Eventuele hogere kosten dienen overtuigend gemotiveerd te worden vanwege meer milieuwinst en/of een hoger serviceniveau voor de inwoners.

te veranderen in;

De tarieven van het nieuwe afvalinzamelbeleid (per huishouden) zijn in beginsel niet hoger dan de huidige tarieven. Eventuele hogere tarieven en/of lager serviceniveau voor inwoners dienen overtuigend gemotiveerd te worden ten opzichte van de hogere milieuwinst. Hierbij worden de huidige waarden van tarieven, serviceniveau en inzamelcijfers als benchmark gebruikt.

En gaat over tot de orde van de dag

(Amendement ingediend door de VVD, aangenomen door de raad)

Burgerberaad

Heemstede